

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ- MASTER IN LAW AND ECONOMICS»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 330/2010»**

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΙΣΤΕΑ ΣΙΝΑΝΙΩΤΗ – ΜΑΡΟΥΔΗ**

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο «ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 330/2010» έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή

Ονοματεπώνυμο Γεράσιμος

Ημερομηνία / 19.5.2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ- MASTER IN LAW AND ECONOMICS»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 330/2010»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΙΣΤΕΑ ΣΙΝΑΝΙΩΤΗ – ΜΑΡΟΥΔΗ

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την .....

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

.....

.....

.....

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2021

(Υπογραφή)

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, overlapping letters and lines, positioned centrally on the page.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την κατάθεση της παρούσας διπλωματικής εργασίας ολοκληρώνεται ένας κύκλος σπουδών η έναρξη του οποίου έλαβε χώρα στις αρχές της τέταρτης δεκαετίας της ζωής μου. Έχοντας παρέλθει περίπου δέκα έτη από την τελευταία ακαδημαϊκή ενασχόλησή μου, ήτοι την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο αντικείμενο της Πολιτικής Δικονομίας από τη Σχολή της Νομικής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, μου δόθηκε ξανά η ευκαιρία να διευρύνω το γνωστικό μου πεδίο σε ζητήματα τα οποία άπτονται της νομικής, της οικονομικής επιστήμης και της σχέσης των δύο επιστημών μεταξύ τους, έτι περαιτέρω όμως μου δόθηκε η δυνατότητα να θυμηθώ την πολύτιμη συνεισφορά ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος στη διεύρυνση των προσωπικών οριζώντων εν γένει, πνευματικών και κοινωνικών.

Ενθουμούμενος τη διδαχή της διευθύντριας του διατμηματικού προγράμματος καθηγήτριας Βικτώριας Πέκκα, παραθέτωντάς τη με δικά μου λόγια, οι τεχνικές ή ακαδημαϊκές γνώσεις που δύναται κανείς να αποκτήσει στο πανεπιστήμιο θα μπορούσαν ίσως με την πάροδο των χρόνων να εκφύγουν της μνήμης του σπουδαστή, η παιδεία ωστόσο που θα λάβει θα γίνει κτήμα του, συνδράμοντάς τον σε όλες τις πτυχές της ζωής και της καθημερινότητάς του. Κατά την προσωπική μου, λοιπόν, εμπειρία, η άρτια οργάνωση του διατμηματικού προγράμματος, η επιλογή των διδασκόντων αλλά και των αντικειμένων των διαφόρων μαθημάτων, καθώς και ο εν γένει τρόπος λειτουργίας του Πανεπιστημίου Πειραιώς οδήγησαν στη διεύρυνση των οριζώντων μου και για αυτό το λόγο θα ήθελα να ευχαριστήσω τη διευθύντρια του προγράμματος για τη συνεισφορά της σε όλα τα ανωτέρω, καθώς επίσης και για τη συνεισφορά της σε εμένα προσωπικά κάθε φορά που ζήτησα τη συνδρομή της.

Δεν θα μπορούσα να παραλείψω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου και την ευγνωμοσύνη μου προς την επιβλέπουσα καθηγήτρια Αριστέα Σινανιώτη – Μαρούδη, με τη συνδρομή της οποίας ήδη πριν από τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας μου δόθηκε η δυνατότητα της απόλαυσης της χαράς της παρουσίας επιστημονικών εργασιών σε κατάμεστες πανεπιστημιακές αίθουσες, αλλά και αναφορικά με τη συγγραφή της

παρούσας διπλωματικής εργασίας θέλω να την ευχαριστήσω για την πολύτιμη βοήθειά της σε κάθε στάδιο της εκπόνησής της.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε έκαστο καθηγητή και έκαστη καθηγήτρια του διατμηματικού προγράμματος, ωστόσο προσήκει αντ' αυτού να περιοριστώ σε ένα και μόνο ευχαριστώ απευθυνόμενο σε όλους τους διδάσκοντες για τις γνώσεις που μου μεταλαμπαδεύσαν και τη γενικότερη παιδεία που αποκόμισα από το χρόνο που αφιέρωσαν.

Περίληψη

Το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας άπτεται του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού αναφορικά με την επιδίωξη του Ενωσιακού και του Εθνικού νομοθέτη να εξασφαλίσει τα εχέγγυα εκείνα για την προστασία της ύπαρξης ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού ανάμεσα στις επιχειρήσεις.

Ειδικότερα, αναπτύσσονται το ζήτημα της επιβολής περιορισμών σε κάθετες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων, ήτοι σε συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής, το ζήτημα της απαγόρευσης κάθετων περιορισμών, ήτοι περιορισμών που τίθενται δυνάμει των κάθετων συμφωνιών και οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στην απαγόρευση αυτή, αναφερόμενες και ως «απαλλαγή» ή προς πληρότητα και ακρίβεια των αναγραφομένων, οι κανόνες που προβλέπουν την απαλλαγή από την απαγόρευση που τίθεται στην ύπαρξη κάθετων περιορισμών.

Των ανωτέρω, προηγείται η αναφορά περί της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, προκειμένου στη συνέχεια να αποτυπωθεί η δυνατότητα του νομοθέτη στον περιορισμό της αρχής αυτής, δίχως ταυτοχρόνως να βάλλει έναντι θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά τουναντίον συμβάλλοντας υπέρ του γενικού και του δημοσίου συμφέροντος.

Στο κύριο μέρος της διπλωματικής εργασίας αναπτύσσεται κατά πρώτον το Κανονιστικό Πλαίσιο βάσει του οποίου για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού τίθενται απαγορεύσεις και περιορισμοί σε συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων εν γένει (συμπεριλαμβανομένων και των οριζόντιων συμφωνιών – συμπράξεων) και στις κάθετες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων ειδικότερα και κατά δεύτερον το Κανονιστικό Πλαίσιο βάσει του οποίου προβλέπονται εξαιρέσεις από τις άνω απαγορεύσεις και περιορισμούς στις κάθετες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων, με ιδιαίτερη αναφορά στον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010, ο οποίος θεσπίστηκε κατόπιν της πείρας που είχε ήδη αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την εφαρμογή του προηγούμενου αυτού Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999, σημειώνοντας εντός της εργασίας ότι οι εν λόγω εξαιρέσεις που σχετίζονται με τις κάθετες συμφωνίες

μεταξύ των επιχειρήσεων υπήρξαν απόρροια του γεγονότος πως οι αρνητικές συνέπειες των κάθετων συμφωνιών έναντι του ανταγωνισμού είναι σαφώς μικρότερες σε σύγκριση με τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρουν οι οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις τα ευεργετικά αποτελέσματα που επιφέρουν στον ανταγωνισμό οι κάθετες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων μπορεί να υπερκαλύπτουν τις αρνητικές συνέπειες που προκαλούν.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι	10
ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	13
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	15
Α. ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ – ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	15
Β. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΘΕΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV	21
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 3310/2010	21
Α. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) 2790/1999	21
Β. ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ	23
Γ. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	29
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI	39
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΟΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΔΙΧΩΣ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΩΣ ΝΑ ΑΚΥΡΩΝΕΤΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΗ Η ΚΑΘΕΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII	45
ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII	49
ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΚΤΟΣ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010 – ΑΤΟΜΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ	52
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΘΕΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	59
Βιβλιογραφία	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

Συμφώνως με το άρθρο 5 παράγραφος 1 του ελληνικού Συντάγματος περί μεταξύ άλλων και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, ειδική μορφή της οικονομικής ελευθερίας είναι και η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, η οποία και καθιερώνεται στην ελληνική έννομη τάξη δια του ανωτέρω άρθρου του Συντάγματος. Παρέχεται, λοιπόν, στα πρόσωπα η ελευθερία σύναψης ή μη σύναψης σύμβασης, η ελευθερία επιλογής του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και η ελευθερία επιλογής του περιεχομένου τους συμβάσεως¹.

Δια της ανωτέρω συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων διασφαλίζεται η ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας². Παρέχεται, λοιπόν, η δυνατότητα στον επιχειρηματία της ελεύθερης διαπραγμάτευσης, επιλογής και θέσης σε ισχύ των όρων της σύμβασης, καθώς *«Ειδικότερη εκδήλωση της αρχής της οικονομικής και επιχειρηματικής ελευθερίας είναι η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (άρθρο 361 Α.Κ.), με την οποία, εκτός από την ελευθερία σύναψης ή μη σύναψης της σύμβασης και την ελευθερία επιλογής του αντισυμβαλλομένου, καθιερώνεται το δικαίωμα των συμβαλλόμενων μερών να διαμορφώνουν ελευθέρως το περιεχόμενο της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού της καταβαλλόμενης αντιπαροχής, υπό τον όρο ότι δεν παραβιάζουν το νόμο ή τα χρηστά ήθη και δεν ασκούν το δικαίωμα τους καθ' υπέρβαση των ορίων του, όπως αυτά διαγράφονται σύμφωνα με την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό του σκοπό (άρθρο 281 Α.Κ.)³»*

Η ελεύθερη ωστόσο αυτή επιλογή των όρων της σύμβασης δεν είναι απεριόριστη, καθώς και μεν παρέχεται συνταγματικώς η δυνατότητα αυτή, υπό το πλαίσιο ωστόσο των περιορισμών η ύπαρξη των οποίων προβλέπεται με γενικό τρόπο ομοίως από το

---

¹ Π.Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, Β', 1991, 998

² Εφετείο Αθηνών, απόφαση υπ' αριθμόν 4096/1996, ΝοΒ 1997, 235

³ Εφετείο Πειραιώς, απόφαση υπ' αριθμόν 578/2018, <http://www.efeteio-peir.gr/wordpress/?p=1311>.

ίδιο άρθρο του Συντάγματος (άρθρο 5 του Συντάγματος) *«εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.»*

Ο νομοθέτης, λοιπόν, δύναται να εξειδικεύσει τη γενική διάταξη που θέτει το άρθρο 5 του Συντάγματος, εξειδικεύοντας τις περιπτώσεις οι οποίες δύνανται να προσβάλλουν τα δικαιώματα άλλων ή/και να παραβιάζουν το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη, θεσπίζοντας συγκεκριμένους περιορισμούς κατά κανόνα μάλιστα επικαλούμενος το γενικό και το δημόσιο συμφέρον.

Συμφώνως με το άρθρο 16 (επιχειρηματική ελευθερία) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴ *«Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές»*. Η επιχειρηματική ελευθερία που εισάγεται με το ως άνω άρθρο 16 έχει σημείο αναφοράς άπαντα τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

Ομοίως και σε Ενωσιακό επίπεδο, η επιχειρηματική ελευθερία, επομένως και η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων δεν είναι απόλυτη. Συμφώνως με το άρθρο 52 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης *«Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων»* και επομένως, δύναται να περιοριστεί το δικαίωμα της επιχειρηματικής ελευθερίας υπό την προϋπόθεση της συνδρομής των λόγων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 52 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως άνω.

Από όλα τα ανωτέρω καθίστανται σαφή τα εξής: Η επιχειρηματική ελευθερία, επομένως και η ελευθερία των συμβάσεων, κατοχυρώνονται τόσο σε εθνικό όσο και σε Ενωσιακό επίπεδο και αποτελούν θεμελιώδη δικαιώματα παντός προσώπου. Οι

---

⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C83/02 της 30.3.2010

ελευθερίες ωστόσο τούτες δεν είναι απόλυτες αλλά υπόκεινται σε περιορισμούς, περιορισμοί οι οποίοι γενικώς προβλέπονται σε εθνικό επίπεδο από το Σύνταγμα και σε Ενωσιακό επίπεδο από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ο νομοθέτης δύναται να εξειδικεύσει και να προσδιορίσει συγκεκριμένα περιορισμούς τέτοιας φύσης θεσπίζοντας κανόνες για την εξυπηρέτηση του γενικού και του δημοσίου συμφέροντος.

Τέτοιου είδους περιορισμοί που τίθενται από το νομοθέτη με σκοπό την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι και οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 101 της Σύμβασης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου περιορίζεται η επιχειρηματική ελευθερία των προσώπων προς διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς και την αποφυγή του αθέμιτου και νοθευμένου ανταγωνισμού, οι εξαιρέσεις από τους οποίους περιορισμούς θα αναλυθούν κατωτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Με την έννοια ελεύθερος ανταγωνισμός νοείται μία αγορά εντός της οποίας οι επιχειρήσεις οι οποίες καθίστανται ανεξάρτητες η μία από την άλλη δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο, ανταγωνιζόμενες μεταξύ τους με σκοπό την προσέλκυση καταναλωτών και επομένως κάθε επιχείρηση είναι υποκείμενη στον ανταγωνισμό όπως αυτός εκφράζεται από έτερη επιχείρηση στον ίδιο τομέα με την ίδια δραστηριότητα. Με αυτόν τον τρόπο δύναται μέσω του ανταγωνισμού να εξασφαλιστεί προς τους τελικούς χρήστες των προϊόντων και των υπηρεσιών καλύτερη ποιότητα, περισσότερες επιλογές και χαμηλότερες τιμές αγαθών. Υπό το πλαίσιο αυτό, σκοπός της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού είναι η εξασφάλιση ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση *«Η χάραξη πολιτικής προστασίας του ανταγωνισμού αποτελεί βασική επιδίωξη της Ένωσης, η οποία, κατά την προώθηση της οικονομικής της πολιτικής, δεσμεύεται, κατά το άρθρο 3 παρ. 3 ΣΕΕ, από την αρχή της άκρως ανταγωνιστικής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Διαθέτει, εξάλλου, προς εκπλήρωση των αποστολών που της έχουν ανατεθεί από τη Συνθήκη, αποκλειστική αρμοδιότητα για τη θέσπιση των κανόνων ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς»*⁵.

Βασικό ζήτημα των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ευημερία των πολιτών της και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εντός της εσωτερικής αγοράς. Τούτο επιτυγχάνεται με τη θέσπιση κανόνων δια των οποίων αποφεύγονται στρεβλώσεις και περιορισμοί του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

Συγκεκριμένα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) θεσπίζονται κανόνες δια των οποίων επιχειρείται αυτή η εξασφάλιση ελεύθερου και

---

⁵ Γ. Αυγερινός, Εισαγωγή στο δίκαιο του ανταγωνισμού της ΕΕ, σελ. 2

θεμιτού ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την μεταξύ άλλων απαγόρευση των περιοριστικών του ανταγωνισμού συμφωνιών μεταξύ των επιχειρήσεων.

Μεταξύ, λοιπόν, των πέντε κυρίων αξόνων επί των οποίων βασίζονται τα άρθρα 101 έως 109 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), στην παρούσα εργασία θα μας απασχολήσει ο πρώτος κύριος άξονας ο οποίος αφορά την απαγόρευση των εμπορικών συμφωνιών και πρακτικών που αντίκεινται στους κανόνες του ανταγωνισμού καθώς και της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης που δύνανται να περιορίσουν τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς (αντιμονοπωλιακοί κανόνες), και ειδικότερα το πρώτο μέρος αυτού, ήτοι το μέρος το οποίο αφορά τις συμφωνίες και πρακτικές ανάμεσα σε επιχειρήσεις και δη συμφωνίες ανάμεσα σε επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής όπως θα εκτεθεί κατωτέρω αναλυτικότερα (κάθετες συμφωνίες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

A. ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ – ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Κάθετες συμφωνίες είναι οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, όπως οι συμφωνίες προμήθειας, διανομής και παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, με χαρακτηριστικά και αντιπροσωπευτικά είδη αυτών την αποκλειστική διανομή, την επιλεκτική διανομή και τις συμβάσεις δικαιόχρησης (franchise agreements). Συμφώνως δε με τον ορισμό των κάθετων συμφωνιών όπως προκύπτει από το άρθρο 1 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 330/2010, κάθετες συμφωνίες είναι «οι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για τους σκοπούς της συμφωνίας ή της εναρμονισμένης πρακτικής, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη δύνανται να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες»⁶.

Το Κοινοτικό Δίκαιο απασχόλησε το ζήτημα του εύρους της ελευθερίας σύναψης κάθετων συμφωνιών υπό την έννοια ότι για την ορθή νομοθετική ρύθμιση των συμφωνιών αυτών θα έπρεπε να σταθμιστούν οι θετικές και οι αρνητικές ενέργειες που προκαλούνται στην οικονομία και τον ανταγωνισμό από την ύπαρξη τέτοιου είδους συμφωνιών, καθώς και από το εύρος και τις προϋποθέσεις αυτών⁷.

Οι περιορισμοί που θεσπίζονται στις συμφωνίες μεταξύ των προμηθευτών και διανομέων προϊόντων ή υπηρεσιών και εν γένει στις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής,

---

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 της Επιτροπής της 20^{ης} Απριλίου 2010 για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. L 102/1 της 23.4.2010.

⁷ Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού, σελ. 1.

αναφέρονται ως «κάθετοι περιορισμοί» (vertical restraints) και καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος στο σύγχρονο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Σε όλο το φάσμα των καθημερινών συναλλαγών των πολιτών ενυπάρχουν είτε άμεσα είτε έμμεσα κάθετες συμφωνίες τέτοιου είδους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιρροής της καθημερινότητας των καταναλωτών από τις κάθετες συμφωνίες, είναι το παράδειγμα της προμήθειας των προϊόντων καθημερινής χρήσης και διατροφής. Επισκεπτόμενος ο πολίτης – τελικός καταναλωτής το κατάστημα από το οποίο θα προμηθευτεί τα είδη των καθημερινών του αναγκών, για το προϊόν το οποίο θα προμηθευτεί ως τελικός καταναλωτής, έστω και εν αγνοία του, έχει προηγηθεί τουλάχιστον μία (ή και περισσότερες) κάθετη συμφωνία, καθώς ο έμπορος (λιανέμπορος) από τον οποίο αγοράζει ως τελικός καταναλωτής το προϊόν, έχει προμηθευτεί το εν λόγω προϊόν από άλλον έμπορο ενδιάμεσο αυτού και του παραγωγού (χονδρέμπορο) [και επομένως σε αυτήν την περίπτωση έχουν προηγηθεί δύο κάθετες συμφωνίες] ή απευθείας από τον ίδιο τον παραγωγό (και επομένως σε αυτήν την περίπτωση έχει προηγηθεί μία κάθετη συμφωνία). Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι η καθημερινότητα των πολιτών είναι συνυφασμένη με ένα πλέγμα ενυπαρχόντων κάθετων συμφωνιών, στις οποίες ο τελικός καταναλωτής, δίχως να το αντιλαμβάνεται, διατηρεί το ρόλο του τελευταίου κρίκου της αλυσίδας των συμφωνιών αυτών, καθώς ο σκοπός των συμφωνιών είναι η αγορά των προϊόντων από τον τελικό χρήστη, δίχως την οποία δεν θα είχαν οιοδήποτε νόημα αυτές καθαυτές οι συμφωνίες.

B. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΘΕΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Οι κάθετες συμφωνίες, ναι μεν απειλούν σε λιγότερο βαθμό τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις οριζόντιες συμφωνίες, ωστόσο, είναι σαφώς ικανές να τον επηρεάσουν και δη σε σημαντικό και αυτές βαθμό. Για το λόγο αυτό θεσπίζονται τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, αντίστοιχες Οδηγίες και νομοθεσίες δια των οποίων τίθενται περιορισμοί στη σύναψη και των εν λόγω κάθετων συμφωνιών με σκοπό την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού και την εν γένει ανάπτυξη της οικονομίας και τη συνακόλουθη ευημερία της κοινωνίας.

Σε Ενωσιακό, λοιπόν, επίπεδο και με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβώνας (ΣΛΕΕ) με έναρξη ισχύος της Συνθήκης την 1^η Δεκεμβρίου 2009⁸ αντικαταστάθηκαν τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ) από τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης της Λισαβώνας (ΣΛΕΕ) - η ουσία των οποίων ωστόσο παρέμεινε αμετάβλητη καθώς αλλαγές υπήρξαν κυρίως σε ζητήματα ορολογίας [λ.χ. ο όρος «Ένωση» αντικατέστησε τον όρο «Κοινότητα»]-, οπότε και το άρθρο 101 της Συνθήκης της Λισαβώνας (ΣΛΕΕ) όρισε: «1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων, γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών. 2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες. 3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες: σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία: α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.», ενώ συμφώνως με το άρθρο 102 ΣΛΕΕ: «Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η

---

⁸ C 306/1 της 17.12.2007.

καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.».

Νομοθετικές επιλογές οι οποίες επιχειρούσαν τον συμβιβασμό αλληλοσυγκρουόμενων οικονομικών και πολιτικών στόχων και η επακόλουθη προσπάθεια εφαρμογής των νομοθετικών αυτών επιλογών δίχως ωστόσο την ύπαρξη προηγούμενης επαρκούς ανάλυσης της αγοράς στάθηκαν συνέπεια προκλήσεων ανασφάλειας δικαίου και αντιδράσεων τόσο από τις επιχειρήσεις, όσο και σε θεωρητικό επίπεδο, ενώ παράλληλα, πορίσματα της οικονομικής ανάλυσης τα οποία κατέτειναν ότι οι κάθετοι περιορισμοί (με εξαίρεση τον καθορισμό της τιμής μεταπώλησης) δύναται να επενεργούν θετικά στον ανταγωνισμό⁹.

Ένεκα των ανωτέρω, σε συνδυασμό με την εξέλιξη του αμερικανικού αντιμονοπωλιακού δικαίου, αποφάσισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί στην αναθεώρηση του καθεστώτος επί των κάθετων περιορισμών, συγκλίνοντας και εκείνη προς το αμερικανικό δίκαιο και θεσπίζοντας τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 υπό το πρίσμα ότι δύναται τα ευεργετικά αποτελέσματα των κάθετων συμφωνιών να υπερκαλύπτουν κάθε αρνητική για τον ανταγωνισμό επίπτωση των περιορισμών που περιέχονται στις κάθετες συμφωνίες, ενώ η προοπτική αυτή εξαρτάται από την ισχύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά, ήτοι υπό το πρίσμα της λογικής των market power screens¹⁰.

Προς την εφαρμογή, λοιπόν, των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ) [πλέον 101 και 102 ΣΛΕΕ], ψηφίστηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ) σε ορισμένες κατηγορίες

---

⁹ Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, σελ. 401.

¹⁰ Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, σελ. 402.

κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών^{11,12}, επί τη βάσει του οποίου ορίστηκαν οι κάθετες συμφωνίες οι οποίες πληρούσαν τις προϋποθέσεις τις οποίες έθετε το άρθρο 81 § 3 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ)¹³, θεωρώντας ότι οι κάθετες συμφωνίες της κατηγορίας που ορίζονται στον ως άνω κανονισμό θα μπορούσαν να βελτιώσουν την οικονομική αποτελεσματικότητα στο πλαίσιο μιας αλυσίδας παραγωγής ή διανομής επιτρέποντας καλύτερο συντονισμό μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, να οδηγήσουν σε μείωση του κόστους συναλλαγής και διανομής των μερών και σε βελτιστοποίηση του επιπέδου των επενδύσεων και των πωλήσεων με την πιθανότητα τα εν λόγω ευεργετικά αποτελέσματα να υπερκαλύπτουν κάθε αρνητική για τον ανταγωνισμό επίπτωση των περιορισμών που περιέχονται στις κάθετες συμφωνίες να εξαρτάται από την ισχύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά και ως εκ τούτου από την έκταση στην οποία οι επιχειρήσεις αυτές αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό από άλλους προμηθευτές αγαθών ή υπηρεσιών που θεωρούνται εναλλάξιμες ή υποκατάστατα από τον αγοραστή λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται¹⁴.

Από τη μείζουσα, λοιπόν, διάταξη του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ) και την γενικότερη αναφορά του στην παράγραφο 3, με την έκδοση του ως άνω Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 θεσπίστηκαν με συγκεκριμένο τρόπο τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία δύνανται να προσδώσουν στις κατηγορίες των κάθετων συμφωνιών που τα πληρούν το ευεργέτημα της απαλλαγής από τους όρους της παραγράφου 1 του αυτού άρθρου (81), ήτοι τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία επιτρέπουν όπως έχουν ισχύ και οι κάθετες συμφωνίες εφόσον περιβάλλονται από αυτά. Εν ολίγοις, λοιπόν, θεσπίστηκαν τα κριτήρια που πρέπει να πληροί μία κάθετη συμφωνία προκειμένου αν και εντάσσεται στις συμφωνίες της παραγράφου 1 του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ), παρόλα αυτά η σύναψή της να είναι νόμιμη και επιτρεπτή¹⁵.

Οι θετικές συνέπειες οι οποίες επήλθαν από την εφαρμογή του ως άνω Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην έκδοση νεότερου

---

¹¹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός L336 της 29/12/1999

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999R2790>.

¹³ Παράγραφοι 6 και 7 του Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999.

¹⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. L 102/1 της 23.4.2010.

¹⁵ Ο κανονισμός αριθ. 19/65/ΕΟΚ εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εφαρμόζει το άρθρο 81 παράγραφος 3 της συνθήκης (πρώην άρθρο 85 παράγραφος 3) με έκδοση κανονισμού σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και αντίστοιχων εναρμονισμένων πρακτικών που εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.

Κανονισμού, ήτοι του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 για την έκδοση του οποίου πλέον λήφθηκε υπόψιν η πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του προηγούμενου Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999, ενώ εν τω μεταξύ τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) είχαν ήδη αντικαταστήσει τα προηγούμενα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ (ΣυνθΕΚ).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λοιπόν, προέβη στην έκδοση του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 της 20^{ης} Απριλίου 2010 για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών.

Ο νεότερος Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 κινείται ουσιαστικά στην ίδια κατεύθυνση με τον προηγούμενο. Ως και με τον ως άνω αναφερόμενο προηγούμενο Κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999, ομοίως και με το νεότερο Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 330/2010, εισάγεται και θεσπίζεται το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία βάσει του οποίου καλύπτονται οι κάθετες εκείνες συμφωνίες για τις οποίες μπορεί με ασφάλεια «επαρκή βαθμό βεβαιότητας» να θεωρηθεί ότι πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ¹⁶. Στην ουσία έλαβε χώρα προσπάθεια στάθμισης των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων των υπό αξιολόγηση κάθετων συμφωνιών, κάτι το οποίο επίσης διαφαίνεται και στις νέες Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς¹⁷. Και με το νεότερο, λοιπόν, Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 παρατίθενται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα εκείνα τα οποία εφόσον πληρούνται από κάθετη συμφωνία εντασσόμενη στην παράγραφο 1 του άρθρου 101 (πλέον) της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) δεν απαγορεύεται παρόλα αυτά η σύναψη μίας τέτοιου είδους συμφωνίας (σύμβασης) και αυτή είναι νόμιμη, έχουσα απαλλαγή από τον γενικότερο κανόνα της παραγράφου 1 του άρθρου 101 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ).

---

¹⁶ 5 αιτιολογική σκέψη του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010.

¹⁷ Παράγραφος 122επ. Κατευθυντηρίων Γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς (ΕΕC 130/1 της 19.5.2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 330/2010

Α. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) 2790/1999

Αμφότεροι, ως ήδη αναφέρθηκε, οι ανωτέρω Κανονισμοί εισάγουν τις προϋποθέσεις επί τη βάσει των οποίων κάθετες συμφωνίες εμπίπτουσες στην παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΛΕ (πρώην άρθρου 81 ΣυνθΕΚ) δύνανται να συναφθούν νομίμως.

Η βασικότερη διαφοροποίηση του νεότερου Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 σε σχέση με τον προηγούμενο Κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999, σχετίζεται με το μερίδιο αγοράς των εμπλεκομένων συμβαλλομένων στην κάθετη συμφωνία επιχειρήσεων.

Στον προηγούμενο Κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999 προβλεπόταν ότι η συμφωνία εδύνατο να λάβει χώρα εφόσον το μερίδιο που διαθέτει στην αγορά ο προμηθευτής δεν υπερβαίνει το ποσοστό του 30% και ταυτοχρόνως δεν περιλαμβάνει ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών περιορισμών κατά του ανταγωνισμού, οπότε και δύναται να οδηγήσει σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και οι καταναλωτές να λάβουν και εκείνοι ένα δίκαιο τμήμα των προκύπτωσων οφελών. Περαιτέρω, είχε προβλεφθεί για τις περιπτώσεις κάθετων συμφωνιών που αφορούν τις περιπτώσεις αποκλειστικής διάθεσης ότι κρίσιμο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων είναι το μερίδιο του αγοραστή στην αγορά και όχι αυτό του προμηθευτή¹⁸. Από την άλλη, στο νεότερο Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 ουδόλως αναφέρεται τι σχετικά με την υποχρέωση αποκλειστικής διάθεσης, ενώ στις νέες Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς ως αποκλειστική διάθεση, νοείται πλέον η αποκλειστική προμήθεια υπό την ανάλυση της αποκλειστικής διάθεσης υπό το προηγούμενο καθεστώς¹⁹. Όσον δε αφορά το μερίδιο αγοράς, στο νεότερο Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 ορίζεται ότι τόσο το μερίδιο του αγοραστή όσο και το μερίδιο του προμηθευτή δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το ποσοστό του 30% έκαστο και εφόσον ταυτοχρόνως οι κάθετες αυτές συμφωνίες δεν περιέχουν ορισμένους πολύ σοβαρούς περιορισμούς κατά του ανταγωνισμού, τότε μόνον θα μπορούσαν οι συμφωνίες αυτές να οδηγήσουν σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και να εξασφαλίσουν και στους

¹⁸ 8 αιτιολογική έκθεση του Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999.

¹⁹ Παράγραφος 192. Κατευθυντηρίων Γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς (EEC 130/1 της 19.5.2010).

καταναλωτές ένα δίκαιο τμήμα από τα προκυπτόμενα οφέλη, οπότε και οι κάθετες συμφωνίες τούτες να καθίστανται νόμιμες και επιτρεπτές.

Καθίσταται, λοιπόν, εμφανές ότι συμφώνως με το νεότερο Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 δεν αρκεί η αναφορά στο μερίδιο αγοράς του προμηθευτή (να μην υπερβαίνει το ποσοστό του 30%), αλλά περαιτέρω, θα πρέπει και το μερίδιο αγοράς του αγοραστή να μην υπερβαίνει το ποσοστό αυτό και δη όχι σωρευτικά, αλλά κάθε ένα από των εν λόγω μεριδίων. Με την εισαγωγή της νεότερης τούτης προϋπόθεσης αντανάκλαται η βούληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της περαιτέρω ρύθμισης των συμφωνιών που πλήττουν τον ανταγωνισμό όχι μόνο στο επίπεδο των οριζοντίων συμφωνιών, αλλά και στο επίπεδο των κάθετων, αντιλαμβανόμενη ότι και οι συμφωνίες τούτες δύνανται να δημιουργήσουν ιδιαίτερα προβλήματα στις καθημερινές συναλλαγές του καταναλωτή και των Ευρωπαίων πολιτών εν γένει. Κατανοείται, λοιπόν, ο σπουδαίος ρόλος των κάθετων συμφωνιών στην οικονομική ανάπτυξη των κρατών-μελών και της ενωσιακής αγοράς²⁰, καθώς επίσης και η ανάγκη διάκρισης των κάθετων συμφωνιών σε συμφωνίες οι οποίες περιορίζουν ή νοθεύουν αισθητά τον ανταγωνισμό και σε συμφωνίες οι οποίες αποφέρουν επαρκή οφέλη ώστε να υπερκαλύπτουν τα δυσμενή για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα²¹ *«Για τους περισσότερους κάθετους περιορισμούς, προβλήματα ανταγωνισμού μπορούν να προκύψουν μόνον εφόσον ο ανταγωνισμός σε ένα ή περισσότερα επίπεδα των εμπορικών συναλλαγών είναι ανεπαρκής, δηλαδή εάν υπάρχει ορισμένη ισχύς στην αγορά σε επίπεδο προμηθευτή ή αγοραστή ή και των δύο. Οι κάθετοι περιορισμοί είναι κατά κανόνα λιγότερο επιζήμιοι από τους οριζόντιους και ενδέχεται να ευνοήσουν σημαντικά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας.»*²².

---

²⁰ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 9.

²¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 97 όσον αφορά τη γενική μέθοδο της Επιτροπής και την ερμηνεία των όρων εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 [(πρώην άρθρο 81 παράγραφος 1) και ιδίως του άρθρου 101 παράγραφος 3)].

²² Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130/1 της 19.5.2010

B. ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 (Κανονισμός απαλλαγής) εισάγει την απαλλαγή μίας κατηγορίας συμφωνιών, των οποίων τα θετικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα θεωρούνται ότι είναι περισσότερα από τα αρνητικά, οπότε και στις κατηγορίες αυτές εφαρμόζεται αυτομάτως η απαλλαγή που προβλέπεται από το άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ. Η δε δυνατότητα της Επιτροπής να θεσπίσει και να προσδιορίσει τις κατηγορίες εκείνες των κάθετων συμφωνιών οι οποίες θα εξαιρούνται από τη διάταξη της παραγράφου του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, προέρχεται ως εξής: Συμφώνως με το άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή δύναται να κηρύξει ανεφάρμοστες τις διατάξεις της παραγράφου 1 σε κάθετες συμφωνίες ή σε κατηγορίες κάθετων συμφωνιών, εφόσον τούτες συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας ταυτοχρόνως στον τελικό καταναλωτή ένα δίκαιο τμήμα από το όφελος το οποίο προκύπτει. Περαιτέρω, συμφώνως με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2821/71 του Συμβουλίου περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών²³, «*ότι συμφωνίες αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές μπορούν κατά το άρθρο 7 του κανονισμού αριθ. 17 να εξαιρεθούν με απόφαση της Επιτροπής από την απαγόρευση, ιδίως όταν τροποποιηθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3- ότι είναι σκόπιμο να μπορεί η Επιτροπή να παρέχει με κανονισμό το αυτό ευεργέτημα σε αυτές τις συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, εφ' όσον τροποποιηθούν εις τρόπον ώστε να εμπίπτουν σε μία καθοριζόμενη από κανονισμό εξαιρέσεως κατηγορία*» δίδεται η δυνατότητα στην Επιτροπή όπως για ορισμένες κάθετες συμφωνίες ή κατηγορίες κάθετων συμφωνιών να εκδίδει Κανονισμούς αναφορικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ, ενώ σε κάθε περίπτωση, οι όροι υπό τους οποίους δύναται μέσω Κανονισμού η Επιτροπή να κηρύξει ως μη εφαρμόσιμο για ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών το άρθρο 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 19/65 του Συμβουλίου της 2 Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων

---

²³ ΕΕ L 285 της 29.12.1971

πρακτικών²⁴ «1. Με την επιφύλαξη του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, η Επιτροπή δύναται να κηρύξει, δια κανονισμού και σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3 της συνθήκης, το άρθρο 85 παράγραφος 1 ανεφάρμοστο επί κατηγοριών συμφωνιών στις οποίες συμμετέχουν μόνο δύο επιχειρήσεις και: α) - στις οποίες η μία αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι της άλλης να διαθέτει ορισμένα προϊόντα μόνο σ' αυτή με σκοπό την μεταπώληση εντός ορισμένου τμήματος της κοινής αγοράς, ή - στις οποίες η μία αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι της άλλης να προμηθεύεται ορισμένα προϊόντα μόνο από αυτή, με σκοπό την μεταπώληση, ή - στις οποίες οι δύο επιχειρήσεις έχουν αναλάβει εκατέρωθεν υποχρέωση αποκλειστικής διαθέσεως και προμηθείας υπό την έννοια των προηγούμενων περιπτώσεων, με σκοπό την μεταπώληση- β) περιέχουν περιορισμούς που έχουν επιβληθεί σχετικά με την κτήση ή την άσκηση δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας - ιδίως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, προτύπων χρήσεως, σχεδίων ή σημάτων - ή με δικαιώματα που απορρέουν από συμβάσεις με τις οποίες μεταβιβάζονται μέθοδοι κατασκευής, ή εκχωρείται δικαίωμα εφαρμογής τους ή γνώσεις σχετικές με την χρήση και την εφαρμογή βιομηχανικής τεχνικής.». Εν συνεχεία, τόσο ο πρώτος Κανονισμός (ΕΟΚ) 17/62 του Συμβουλίου (Πρώτος Κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης), όσο και ο ανωτέρω αναφερόμενος Κανονισμός (ΕΟΚ) 19/65 του Συμβουλίου τροποποιήθηκαν (Κανονισμοί [ΕΚ] 1215/99 και 1216/99) προκειμένου όπως καθοριστεί μία ενιαία απαλλαγή για όλες τις κάθετες συμφωνίες, ενώ ακολούθησε ο Κανονισμός (ΕΚ) 2790/1999, καθορίζοντας μία κατηγορία κάθετων συμφωνιών οι οποίες συμφώνως με την Επιτροπή πληρούσαν τα κριτήρια της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ακολουθούμενος τέλος από τον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010, ο οποίος και αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

---

²⁴ ΕΕ P 36 της 6.3.1965 - Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 19/65 της 2^{ης} Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών

Γ. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010

Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 είναι μόνον οι κάθετες εκείνες συμφωνίες οι οποίες αφορούν την παράγραφο 1 του άρθρου 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού οιαδήποτε συμφωνία η οποία δεν μπορεί να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή που έχει αντικείμενο ή αποτέλεσμα δια του οποίου δεν μπορεί να περιορισθεί αισθητά ο ανταγωνισμός, ακριβώς δια του λόγου ότι τούτες οι κάθετες συμφωνίες αποκλείονται από την εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

Είναι, λοιπόν, σαφές ότι συμφωνίες οι οποίες συνάπτονται από μη ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, των οποίων το σχετικό μερίδιο στην αγορά δεν υπερβαίνει το ποσοστό του 15%, ήτοι οι συμφωνίες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως συμφωνίες ήσσονος σημασίας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω Κανονισμού, με την εξαίρεση ωστόσο των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας, ως αυτοί αναφέρονται στην Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας²⁵ και εφόσον δύνανται να προκληθούν σοβαρές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και το εμπόριο μεταξύ των Κρατών – μελών. Περαιτέρω, συμφώνως με την Επιτροπή, στο πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω Κανονισμού δεν εμπίπτουν κάθετες συμφωνίες μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ένεκα του λόγου ότι τέτοιου είδους συμφωνίες δεν είθισται τις επηρεάζουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των Κρατών – μελών ή να επηρεάσουν αισθητά τον ανταγωνισμό και επομένως δεν εμπίπτουν και στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ *«Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι, με την επιφύλαξη των περιορισμών με σωρευτικές επιπτώσεις και ιδιαίτερης σοβαρότητας, οι κάθετες συμφωνίες μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, όπως ορίζονται στο παράρτημα της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής τις 6^{ης} Μαΐου 2003 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, σπανίως είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή να περιορίσουν αισθητά τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 και, συνεπώς, δεν εμπίπτουν κατά κανόνα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1. Τις περιπτώσεις που οι συμφωνίες αυτές πληρούν παρ' όλα αυτά τις προϋποθέσεις*

---

²⁵ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C291/01 της 30.8.2014

εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1, η Επιτροπή κατά κανόνα αποφεύγει να κινήσει διαδικασία λόγω ελλείψεως επαρκούς συμφέροντος τις Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός εάν οι εν λόγω επιχειρήσεις κατέχουν, συλλογικά ή ατομικά, δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα τις εσωτερικής αγοράς.²⁶». Ακόμη, εκτός πεδίου εφαρμογής του ανωτέρω Κανονισμού τίθενται και οι συμφωνίες εμπορικής αντιπροσωπείας, καθώς και οι συμφωνίες υπεργολαβίας. Ωστόσο, εφόσον μέσω τις σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας διευκολύνονται αθέμιτες συμπράξεις, τότε η σύμβαση μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τις παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ²⁷, ενώ αναφορικά με τις συμφωνίες υπεργολαβίας, δύνανται να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τις παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ εφόσον επιβάλλονται περιορισμοί τις η απαγόρευση διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης καθώς και η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων τις ή η απαγόρευση παραγωγής προϊόντων τις τρίτους.

Αναφορικά με τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τις παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και επομένως και του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 εισάγεται μέσω του εν λόγω Κανονισμού ένα τεκμήριο νομιμότητας, εφόσον το μερίδιο αγοράς τόσο του αγοραστή, όσο και του προμηθευτή δεν υπερβαίνουν έκαστο το ποσοστό του 30%. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το τεκμήριο νομιμότητας δύνανται να αρθεί εφόσον διαπιστωθεί ότι η κάθετη συμφωνία είτε ατομικώς είτε σε συνδυασμό με έτερες παρόμοιες συμφωνίες εφαρμοζόμενες από ανταγωνιζόμενους προμηθευτές ή αγοραστές, ενώ εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τις παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου.

Γίνεται κατανοητό συμφώνως με τη διατύπωση του ορισμού των κάθετων συμφωνιών στον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010, ότι ο Κανονισμός δύνανται να εφαρμοστεί μόνον σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές, ενώ δεν γεννάται λόγος περί εφαρμογής του Κανονισμού σε μονομερείς συμπεριφορές επιχειρήσεων. Θα πρέπει ωστόσο εν προκειμένω να σημειωθεί ότι στην περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει ρητή συμφωνία, θα πρέπει οι Αρχές ανταγωνισμού να αποδείξουν τη ρητή συναίνεση τις πολιτικής του άλλου μέρους από τον αντισυμβαλλόμενο, είτε δηλαδή να προβλέπεται η μελλοντική συναίνεση του αντισυμβαλλομένου σε ρήτρα υφιστάμενης συμφωνίας,

---

²⁶ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130/1 της 19.5.2010

²⁷ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130/1 της 19.5.2010

είτε να αποδειχθεί η ύπαρξη σιωπηρής συναίνεσης το αντισυμβαλλομένου²⁸. Οι παραπάνω δύο περιπτώσεις είναι και οι προτάσεις τις Επιτροπής στις νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις κάθετους περιορισμούς προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη συναίνεσης σε φαινομενικά μονομερείς συμπεριφορές ή πολιτικές επιχειρήσεων.

Θα πρέπει, λοιπόν, προκειμένου να ενταχθούν οι συμπεριφορές των επιχειρήσεων στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 να υπάρχει συναίνεση²⁹ είτε ρητή είτε σιωπηρή, η οποία συνάγεται από την όλη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων μερών, καθώς ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε μονομερείς συμπεριφορές των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ενώ οι εν λόγω μονομερείς συμπεριφορές είναι πιθανό να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 102 ΣΛΕΕ περί απαγόρευσης της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης, εφόσον φυσικά η εν λόγω επιχείρηση τυγχάνει της δεσπόζουσας θέσης της.

Πέραν των ανωτέρω, είναι σαφές ότι ομοίως εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι και οι συμφωνίες οι οποίες λαμβάνουν χώρα με τελικούς καταναλωτές, καθώς αν και ο σκοπός του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι και η προστασία των καταναλωτών, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ εμπίπτουν μόνο οι επιχειρήσεις, ήτοι εφαρμόζεται σε συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και σε αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων.

Οι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, προκειμένου να θεωρηθούν κάθετες και να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, θα πρέπει να δραστηριοποιούνται για το σκοπό της συμφωνίας σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας της παραγωγής ή της διανομής. Εξαιρετικά και μόνον, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 θα μπορούσαν να εμπίπτουν και συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων, ήτοι μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο της αλυσίδας της παραγωγής ή της διανομής, όπως προκύπτει από την υπ' αριθμόν 3 αιτιολογική σκέψη στο προοίμιο του

---

²⁸ Υπόθεση C-74/04 P, Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Volkswagen AG, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

²⁹ Υπόθεση T-208/01, Volkswagen AG κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κανονισμού, καθώς πράγματι σε ορισμένες περιπτώσεις οι ανταγωνιστές μπορεί να συνάπτουν κάθετες συμφωνίες.

Δια του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 καλύπτονται κατά κύριο λόγο οι συμφωνίες προμήθειας και διανομής *«Οι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές αφορούν τους όρους βάσει των οποίων τα μέρη της συμφωνίας, ο προμηθευτής και ο αγοραστής, «μπορούν να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες».* Πράγματι, σκοπός του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες είναι να καλύπτονται οι συμφωνίες προμήθειας και διανομής.³⁰». Περαιτέρω, στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 εμπίπτουν και οι συμβάσεις δικαιόχρησης (franchise), οι οποίες συμβάσεις χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις ειδικότερης μορφής διανομής³¹.

Αναφορικά με τις συμβάσεις μίσθωσης και χρηματοδοτικής μίσθωσης, ένεκα του γεγονότος ότι ως αμέσως ανωτέρω αναφέρεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 αφορά την προμήθεια, πώληση ή μεταπώληση αγαθών ή υπηρεσιών, αυτές δεν εμπίπτουν στον Κανονισμό καθώς ουδόλως ενυπάρχει εν προκειμένω πώληση ή μεταπώληση προϊόντος ή υπηρεσίας.

---

³⁰ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130/1 της 19.5.2010

³¹ Δ. Κωστάκη, Franchising

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ

Διαπιστώθηκε ανωτέρω πως αμφότεροι οι Κανονισμοί εξαιρούν από το ευεργέτημα της απαλλαγής, τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες εμπεριέχουν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας (hardcore restrictions), καθώς στην περίπτωση τούτη το μερίδιο αγοράς των συμβαλλόμενων επιχειρήσεων είναι αδιάφορο και σε κάθε περίπτωση οι συμφωνίες τούτες αποκλείονται. Εξίσου, λοιπόν, με τον προηγούμενο και ο νέος Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 δεν συμπεριλαμβάνει υπό τη σκέπη της απαλλαγής τις συμφωνίες τούτες και αυτές παραμένουν απαγορευπτές στο πλαίσιο της παραγράφου 1 του άρθρου 101 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ).

Οι περιορισμοί αυτοί απαριθμούνται με περιοριστικό τρόπο στο άρθρο 4 του Κανονισμού «Περιορισμοί που οδηγούν στην άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία – περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας» και συνεπάγονται ότι ουδεμία κάθετη συμφωνία η οποία ενέχει ένα ή περισσότερους από τους περιορισμούς αυτούς δεν δύναται να περιβληθεί το προνόμιο του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορίες, ήτοι να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010. Μάλιστα, οι εν λόγω περιορισμοί λαμβάνονται υπόψιν έστω και αν προκύπτουν έμμεσα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες «*Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 δεν ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών ...*».

Εφόσον σε κάθετη συμφωνία ενυπάρχει περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας, τεκμαίρεται ότι η συμφωνία τούτη εμπίπτει στη παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς επίσης πως για την εν λόγω συμφωνία τυγχάνει εξαιρετικά απίθανο όπως πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων τις οποίες θέτει η παράγραφος 3 του αυτού άρθρου. Σε κάθε, ωστόσο, περίπτωση, οι επιχειρήσεις δύνανται όπως προσπαθήσουν να αποδείξουν ότι η εν λόγω συμφωνία επιφέρει περισσότερες θετικές από αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό³², θα πρέπει όμως στην περίπτωση αυτή να αποδείξουν ταυτοχρόνως ότι η εν λόγω συμφωνία πληροί άπασαι τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και ταυτοχρόνως ότι από την εισαγωγή ενός ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμού σε σύγκριση με την εισαγωγή ενός λιγότερου

---

³² Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101 της 27.4.2004.

επαχθούς περιορισμού επέρχεται βελτίωση της αποτελεσματικότητας, οπότε και η ελεγκτική αρχή θα αξιολογήσει τα πιθανά αποτελέσματα αυτής της συμφωνίας σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

Αυτή η απαρίθμηση περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες που αφορούν συναλλαγές εντός της Ένωσης. Για τις κάθετες συμφωνίες που αφορούν εξαγωγές προς τρίτες χώρες ή (επαν)εισαγωγές στην Ένωση γίνεται δεκτό από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ότι *«συμφωνία συνεπαγόμενη δέσμευση του μεταπωλητή έναντι του παραγωγού να περιορίζει την εμπορία των προϊόντων που αφορά η σύμβαση σε αγορά εκτός της Κοινότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει ως αντικείμενο τον αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ότι δεν δύναται αφ' εαυτής να επηρεάσει το μεταξύ των κρατών - μελών εμπόριο»*.

Οι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας κατηγοριοποιούνται ως εξής³³:

A) Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός της ελάχιστης τιμής μεταπώλησης.

Περιορισμός της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει τις τιμές πώλησης των προϊόντων ή υπηρεσιών που αγοράζει από τον προμηθευτή, με εξαίρεση εν προκειμένω τη δυνατότητα τη δυνατότητα του προμηθευτή να επιβάλλει τη μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά την τιμή πώλησης στον αγοραστή, εφόσον τούτο λαμβάνει χώρα πραγματικά και όχι φαινομενικά με αποτέλεσμα η συνιστώμενη τιμή πώλησης να καθίσταται ουσιαστικά η ελάχιστη τιμή πώλησης.

Με την ύπαρξη καθορισμού τιμής μεταπώλησης σε κάθετη συμφωνία τεκμαίρεται ότι η εν λόγω συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 άρθρου 101 ΣΛΛΕ, καθώς επίσης ότι δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 3 άρθρου 101 ΣΛΛΕ, ένεκα του γεγονότος ότι τέτοια συμφωνία περιορίζει αισθητά τον ανταγωνισμό. Οι επιχειρήσεις από την άλλη έχουν τη δυνατότητα της επίκλησης του επιχειρήματος της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας για συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς και το βάρος απόδειξης της βελτίωσης αυτής, με την ελεγκτική αρχή να καλείται να αποφασίσει προς τούτο.

---

³³ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας.

Συνήθεις περιπτώσεις του περιορισμού του ανταγωνισμού εξαιτίας του καθορισμού της τιμής μεταπώλησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας είναι οι ακόλουθες:

Διευκόλυνση της αντι-ανταγωνιστικής οριζόντιας σύμπραξης ανάμεσα σε προμηθευτές, καθώς πλέον καθίσταται ευκόλως δυνατό για τον προμηθευτή να εντοπιστεί ο προμηθευτής ο οποίος παρεκκλίνει από τις συμφωνηθείσες τιμές μειώνοντας το ύψος αυτών διαταράσσοντας την ισορροπία μεταξύ των συμπραξάντων (cheating)³⁴.

Είναι πιθανό διανομείς με αυξημένη ισχύ στην αγορά και καλή οργάνωση από πλευράς δικτύου να προβούν στον εξαναγκασμό του προμηθευτή στον καθορισμό τιμής μεταπώλησης άνω του ύψους του ανταγωνιστικού επιπέδου, προκειμένου οι υπόλοιποι διανομείς να υποστούν τις δυσμενείς για αυτούς συνέπειες, τη στιγμή κατά την οποία δεν θα είναι στη θέση να υποστηρίξουν καθορισμένες αυτές τιμές³⁵.

Η αύξηση των τιμών, μέσω του καθορισμού τους από τους παραγωγούς, έχει ως συνέπεια και την αύξηση των τιμών πώλησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας προς τον τελικό χρήστη – καταναλωτή, ενώ παράλληλα ακόμη και αν δεν λάβει χώρα αύξηση των τιμών από τους παραγωγούς, δεν παρέχεται τη δυνατότητα μείωσης των τιμών μεταπώλησης είτε δημιουργίας προσφορών, μηδέ το κίνητρο προς τους διανομείς όπως επιχειρήσουν τούτο, με αποτέλεσμα ομοίως το προϊόν ή υπηρεσία να παρέχεται στον τελικό καταναλωτή σε τιμή υψηλότερη από εκείνη που θα μπορούσε σε άλλη περίπτωση να του παρασχεθεί.

Καθορισμός της τιμής μεταπώλησης εκ μέρους του παραγωγού ο οποίος διαθέτει αυξημένη ισχύ στην αγορά δύναται να εκτοπίσει τους ανταγωνιστές του παραγωγούς, καθώς τα λόγω των υψηλών περιθωρίων κέρδους που δύναται να διαμορφωθούν για τους διανομείς, θα προτρέπονται όπως μην προβαίνουν στην πώληση ανταγωνιστικών του παραγωγού προϊόντων, καθώς και στην αυξημένη προώθηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών του συγκεκριμένου παραγωγού.

Πέραν, ωστόσο, του γεγονότος ότι με τον περιορισμό της ιδιαίτερης σοβαρότητας του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμής, η κάθετη συμφωνία δεν δύναται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, ενώ ταυτοχρόνως τεκμαίρεται ότι δεν εμπίπτει στον πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ,

³⁴ Ν. Ζευγώλης, Το Καρτέλ στο Δίκαιο του ανταγωνισμού, σελ. 55επ.

³⁵ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130/1 της 19.5.2010 (παρ. 224)

υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ενδέχεται ο καθορισμός της τιμής μεταπώλησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας ο οποίος καθορίζεται από τον προμηθευτή, παρά τον περιορισμό του ανταγωνισμού, να επιφέρει βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας. Μέσω, λοιπόν, της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ τίθενται τα κριτήρια για την αξιολόγηση της διαπίστωσης των βελτιώσεων αυτών.

Ως αποτυπώνεται στην παράγραφο 225 των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς *«Συγκεκριμένα, όταν ένας παραγωγός εισάγει ένα νέο προϊόν, ο ΚΤΜ μπορεί να τον βοηθήσει, στη διάρκεια αυτής της εισαγωγικής περιόδου επέκτασης της ζήτησης, να ενθαρρύνει τους διανομείς να λαμβάνουν καλύτερα υπόψη το συμφέρον του παραγωγού για την προώθηση του προϊόντος. Ο ΚΤΜ μπορεί να επιτρέψει στους διανομείς να αυξήσουν τις προσπάθειες πώλησης του προϊόντος και, αν οι διανομείς αντιμετωπίζουν ανταγωνιστική πίεση στην υπόψη αγορά, αυτό μπορεί να τους ωθήσει να αναπτύξουν τη συνολική ζήτηση για το προϊόν και να καταστήσουν επιτυχή την είσοδό του, πράγμα που είναι και προς το συμφέρον των καταναλωτών.»*. Φαινόμενα, λοιπόν, όπως αυτό του λαθρεπιβάτη (free riding) δύναται να επιλυθούν μέσω του κάθετου περιορισμού του καθορισμού της τιμής μεταπώλησης. Επομένως, κατ' αυτόν τον τρόπο ο αγοραστής δεν θα είναι σε θέση να λάβει από τον πωλητή την πληροφορία που επιθυμεί για το προϊόν ή την υπηρεσία και μετέπειτα να αγοράσει αυτό το προϊόν ή αυτή την υπηρεσία από διαφορετικό πωλητή, ο οποίος πωλεί το προϊόν ή την υπηρεσία σε τιμή χαμηλότερη εκμεταλλευόμενος ως λαθρεπιβάτης την προσπάθεια και τις δαπάνες του αρχικού πωλητή από τον οποίο ο αγοραστής έλαβε την πληροφορία³⁶.

Απαραίτητο στοιχείο προκειμένου η ενδιαφερόμενη επιχείρηση όπως αποδείξει ότι η κάθετη συμφωνία με ιδιαίτερα σοβαρό περιορισμό πληροί τα στοιχεία εκείνα προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθίσταται όχι μόνο να αποδείξει πως δύναται μία τέτοια συμφωνία να επιφέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας, αλλά περαιτέρω ότι παρέχονται και τα αντίστοιχα κίνητρα προς τούτο³⁷.

Θα πρέπει ωστόσο να γίνει λόγος ως προς τις ειδικότερες περιπτώσεις καθορισμού των τιμών των προϊόντων ή των υπηρεσιών, καθώς δεν δύναται να περιβληθούν όλες οι

---

³⁶ Bork, The Antitrust Paradox. A Policy at War with itself, σελ. 499

³⁷ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 97

περιπτώσεις το πέπλο των ιδιαίτερα σοβαρών περιορισμών. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ καθορισμού ανώτατης τιμής και καθορισμού ελάχιστης τιμής, καθώς επίσης και αναφορά περί της συνιστώμενης τιμής.

Συμφώνως με την παράγραφο 226 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς «Η πρακτική να συνιστάται στον μεταπωλητή μια τιμή μεταπώλησης ή να ζητείται από τον μεταπωλητή να τηρεί μια μέγιστη τιμή μεταπώλησης καλύπτεται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορίες όταν το μερίδιο αγοράς καθενός από τα μέρη της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το όριο του 30%, με την προϋπόθεση ότι δεν ισοδυναμεί με ελάχιστη ή καθορισμένη τιμή πώλησης λόγω πίεσης που ασκείται ή κινήτρων που προσφέρονται από κάποιο εκ των μερών. Για τις περιπτώσεις που το μερίδιο αγοράς είναι μεγαλύτερο από το όριο αυτό και για τις περιπτώσεις άρσης του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία, παρέχονται οδηγίες στο υπόλοιπο του παρόντος τμήματος για την αξιολόγηση των μεγίστων και συνιστώμενων τιμών.».

Προκύπτει, λοιπόν, σαφώς ότι όταν γίνεται λόγος στο πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΕ) 3310/2010 για τον περιορισμό του καθορισμού της τιμής, καταρχάς μας ενδιαφέρει μόνον ο καθορισμός της ελάχιστης τιμής μεταπώλησης προϊόντος ή υπηρεσίας, καθώς και πράγματι τούτο επιφέρει δυσμενείς συνέπειες στον τελικό καταναλωτή ο οποίος θα μπορούσε να αποκτήσει το προϊόν ή την υπηρεσία αντί χαμηλότερου τιμήματος. Από την άλλη, ο καθορισμός της μέγιστης τιμής πώλησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας δεν φαίνεται από πρώτη άποψη να επιφέρει οιαδήποτε αρνητική συνέπεια προς τον τελικό καταναλωτή, παρά μάλλον να του εγγυάται την απόκτηση του προϊόντος ή της υπηρεσίας εντός ενός εύρους το οποίο δεν μπορεί να ξεπεράσει η τιμή του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Ωστόσο, αναφορικά με τη μέγιστη τιμή μεταπώλησης ή τη συνιστώμενη τιμή, θα πρέπει να ερευνηθούν προσεκτικότερα οι εξής περιπτώσεις: Στην περίπτωση της συνιστώμενης τιμής πώλησης, ο προμηθευτής θα πρέπει να περιορίζεται στην ανακοίνωση αυτής και να μην δεσμεύει αμέσως ή εμμέσως τον αγοραστή (διανομέα) όπως διαμορφώσει την τιμολογιακή πολιτική του με βάση τη συνιστώμενη αυτή τη τιμή, καθώς σε αυτήν την περίπτωση θα πρόκειται στην ουσία για καθορισμό ελάχιστης τιμής πώλησης και όχι απλώς μέγιστης τιμής. Οι ελεγκτικές αρχές, λοιπόν, δύνανται να διαπιστώσουν ότι ο χαρακτηρισμός «συνιστώμενη» τιμή είναι φαινομενικός και στην πραγματικότητα πρόκειται για καθορισμό ελάχιστης τιμής πώλησης του

προϊόντος ή της υπηρεσίας. Περαιτέρω, στην περίπτωση του καθορισμού μέγιστης τιμής ελλοχεύει ο κίνδυνος της σύμπραξης, ήτοι της ύπαρξης οριζοντίων συμφωνιών υπό το πέπλο των κάθετων περιορισμών, εφαρμοζόμενες οι συνιστώμενες τιμές από άπαντες τους διανομείς και ως εκ τούτου προκαλώντας δυσμενείς συνέπειες στον ανταγωνισμό.

B) Περιορισμός γεωγραφικής περιοχής ή πελατείας στην οποία ο αγοραστής δύναται να πωλεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της συμφωνίας.

Ο εν λόγω περιορισμός δύναται να προβλέπεται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο εφαρμογής. Άμεσος τρόπος εφαρμογής είναι όταν προβλέπεται απαγόρευση πώλησης σε συγκεκριμένους πελάτες, απαγόρευση πώλησης σε πελάτες συγκεκριμένης περιοχής, υποχρέωση μεταφοράς των παραγγελιών των πελατών σε διανομείς οι οποίοι δραστηριοποιούνται στη γεωγραφική περιοχή των πελατών αυτών. Έμμεσος τρόπος εφαρμογής είναι όταν προβλέπεται καταγγελία της σύμβασης, άρνηση έκπτωσης, άρνηση πριμοδότησης, διακριτική τιμολόγηση, μη παροχή υπηρεσιών εγγύησης κ.ά., στην περίπτωση κατά την οποία διανομέας επιχειρήσει την πώληση των προϊόντων ή των υπηρεσιών σε πελάτες για τους οποίους έχει προβλεφθεί απαγόρευση ή σε πελάτες οι οποίοι προέρχονται από γεωγραφική περιφέρεια για την οποία έχει απαγορευθεί η πώληση. Όλες, λοιπόν, οι ως άνω περιπτώσεις αφορούν τον περιορισμό της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών κατά πελάτες ή κατά περιοχή.

Ομοίως εν προκειμένω προβλέπονται εξαιρέσεις και δη τέσσερις περιπτώσεις η εφαρμογή των οποίων δεν απαγορεύεται, ήτοι:

1. Περιορισμοί επί των ενεργητικών πωλήσεων στην αποκλειστική εδαφική περιοχή ή σε αποκλειστική ομάδα πελατών που αναλογεί στον προμηθευτή ή έχει παραχωρηθεί από τον προμηθευτή σε άλλο αγοραστή, εφόσον ο περιορισμός αυτός δεν περιορίζει τις πωλήσεις των πελατών του αγοραστή.
2. Περιορισμοί πωλήσεων σε τελικούς καταναλωτές από αγοραστή η δραστηριότητα του οποίου είναι η χονδρική (χονδρέμπορος).
3. Περιορισμοί πωλήσεων από τα μέλη ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς.

4. Περιορισμοί δυνατότητας του αγοραστή να πωλεί εξαρτήματα αγορασμένα προς ενσωμάτωση σε πελάτες που θα τα κάνουν χρήση προς παραγωγή ανταγωνιστικών του προμηθευτή προϊόντων.

Γ) Περιορισμός αμοιβαίων προμηθειών στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής - περιορισμός ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς καταναλωτές από μέλη ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο του λιανικού εμπορίου (λιανέμποροι).

Συμφώνως με την παράγραφο 56 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς *«Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιγράφεται στο άρθρο 4 στοιχείο γ) του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες αφορά τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων σε τελικούς χρήστες, είτε πρόκειται για επαγγελματικούς τελικούς χρήστες είτε για τελικούς καταναλωτές, από τα μέλη δικτύου επιλεκτικής διανομής, με την επιφύλαξη της δυνατότητας να απαγορεύεται σε μέλος του δικτύου να ασκεί τη δραστηριότητά του σε μη εξουσιοδοτημένο κατάστημα.»*.

Επί τη βάση των Κατευθυντηρίων γραμμών, παρέχεται η ελευθερία στο διανομέα όσον αφορά την πώληση προϊόντων ή υπηρεσιών προς τον τελικό καταναλωτή και μάλιστα προς τούτο δύναται να απολαμβάνει και τα διαδικτυακά μέσα *«ακόμη και με τη βοήθεια του Διαδικτύου»*. Η ελευθερία αυτή παρέχεται τόσο αναφορικά με τις ενεργητικές, όσο και τις παθητικές πωλήσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής.

Έχει, λοιπόν, κριθεί από την Επιτροπή ότι δεν είναι ανεκτή η απαγόρευση προς τους εξουσιοδοτημένους διανομής εντός του συστήματος επιλεκτικής διανομής όπως μην κάνουν χρήση του διαδικτύου προκειμένου να πωλήσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες ή η προτροπή όπως μην προβούν σε αυτές τις πράξεις πώλησης με την ταυτόχρονη επιβολή αντι-κινήτρων ή κυρώσεων από τον παραγωγό. Εφόσον, λοιπόν, ο παραγωγός σε ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής είτε με άμεσο τρόπο, είτε με έμμεσο τρόπο όπως για παράδειγμα η επιβολή κριτηρίων για τις πωλήσεις μέσω διαδικτύου μη ευνοϊκών σε σχέση με τις παραδοσιακές πωλήσεις (μέσω παραδοσιακών καταστημάτων) και άνισων δίχως να καθίστανται δικαιολογημένα από τις διαφορές των δύο τρόπων διανομής, αποτρέπει τις πωλήσεις αυτές, οι περιορισμοί που θέτει απαγορεύονται.

Αναφερόμενοι ανωτέρω σε ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής, προκύπτει το συμπέρασμα ότι το σύστημα της επιλεκτικής διανομής δεν μπορεί να συνδυάζεται με ένα σύστημα αποκλειστικής διανομής. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι προβλέπεται η εξαίρεση της εκ μέρους του προμηθευτή επιβολής της απαγόρευσης της δραστηριότητας του διανομέα από διαφορετική εγκατάσταση ή της απαγόρευσης της ίδρυσης νέου καταστήματος σε διαφορετικό τόπο, ενώ σε αυτήν την περίπτωση δεν μπορεί να συμπεριληφθούν οι πωλήσεις μέσω διαδικτύου *«Σε αυτό το πλαίσιο, η χρήση από μέρους του διανομέα του δικού του διαδικτυακού τόπου δεν μπορεί να εξομοιωθεί με το άνοιγμα νέου καταστήματος σε άλλη τοποθεσία.»*.

Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία το κατάστημα του διανομέα είναι κινητό, είναι δυνατός ο καθορισμός συγκεκριμένων γεωγραφικών ορίων εντός των οποίων θα λειτουργεί ο διανομέας το κατάστημά του³⁸.

Δ) Περιορισμός των αμοιβαίων προμηθειών στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής.

Συμφώνως με την παράγραφο 58 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς *«Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιγράφεται στο άρθρο 4 στοιχείο δ) του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες αφορά τον περιορισμό των αμοιβαίων προμηθειών μεταξύ εξουσιοδοτημένων διανομέων στο πλαίσιο ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής. Αυτό σημαίνει ότι μια συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική δεν μπορεί να έχει ως άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο την παρεμπόδιση ή τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων των συμβατικών προϊόντων μεταξύ των επιλεγμένων διανομέων.»*.

Καθίσταται σαφές από τη ρητή διατύπωση της διάταξης ότι οι επιλεγμένοι διανομείς εντός ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής δεν θα πρέπει όπως υποχρεούνται να προμηθεύονται τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες από μία και μόνον πηγή ή από περισσότερες αλλά συγκεκριμένα και υποδεικνυόμενες πηγές, αλλά να διατηρούν την ελευθερία της επιλογής αναφορικά με την πηγή που θα επιλέξουν ανάμεσα σε περισσότερες όπως προμηθευτούν το προϊόν ή την υπηρεσία. Το αυτό δε ισχύει και αντιστρόφως, ήτοι και οι εξουσιοδοτημένοι χονδρέμποροι, θα πρέπει να διατηρούν την ελευθερία επιλογής αναφορικά με την πώληση των προϊόντων και υπηρεσιών προς

---

³⁸ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 127-128

τους εξουσιοδοτημένους λιανοπωλητές και να μην επιβάλλεται σε εκείνους η πώληση μόνον σε συγκεκριμένους εξουσιοδοτημένους λιανοπωλητές και μόνον.

Τοποθετώντας το ανωτέρω ζήτημα σε επίπεδο Ενωσιακό, κατανοείται πλήρως η σοβαρότητα του περιορισμού τούτου ως εξής: Ας αναλογιστούμε την περίπτωση κατά την οποία διανομέας – χονδρέμπορος εντός κράτους μέλους της Ένωσης διατηρεί σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα τις τιμές προϊόντος. Καθίσταται σε αυτήν την περίπτωση εύλογο ότι ο αγοραστής – λιανοπωλητής θα προσπαθήσει να αγοράσει το προϊόν σε τιμή χαμηλότερη την οποία δύναται να ανεύρει μέσω έτερου διανομέα – χονδρεμπόρου ο οποίος δραστηριοποιείται διαφορετικό κράτος – μέλος της Ένωσης. Ωστόσο, με την επιβολή του περιορισμού ότι ο συγκεκριμένος αγοραστής – λιανοπωλητής, έχει τη δυνατότητα να αγοράσει το προϊόν μόνο από τον αγοραστή – χονδρέμπορο ο οποίος δραστηριοποιείται στο κράτος – μέλος του αγοραστή, τότε ο λιανοπωλητής – αγοραστής δεν έχει τη δυνατότητα να αγοράσει το προϊόν σε τιμή χαμηλότερη, με αποτέλεσμα το προϊόν αυτό να φτάσει στον τελικό χρήστη – καταναλωτή σε τιμή υψηλότερη από εκείνη που θα έφτανε στην περίπτωση απουσίας του περιορισμού τούτου.

Ε) Περιορισμός μεταξύ προμηθευτή εξαρτημάτων και αγοραστή, εφόσον ο αγοραστής προορίζει τα προϊόντα σε τελικούς χρήστες ή επισκευαστές στους οποίους ο προμηθευτής δεν έχει αναθέσει την επισκευή των προϊόντων του.

Συμφώνως με την παράγραφο 59 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς *«Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιγράφεται στο άρθρο 4 στοιχείο ε) του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες αφορά τις συμφωνίες οι οποίες παρεμποδίζουν ή περιορίζουν τους τελικούς καταναλωτές, τους ανεξάρτητους επισκευαστές και τους παρέχοντες υπηρεσίες όσον αφορά την απευθείας προμήθεια ανταλλακτικών από τον κατασκευαστή τους.»*.

Ο αγοραστής των ανταλλακτικών θα πρέπει να είναι ελεύθερος να πωλήσει αυτά ακόμη και σε ανεξάρτητους επισκευαστές, ήτοι σε επισκευαστές οι οποίοι δεν συνδέονται με τον παραγωγό των ανταλλακτικών ή που προορίζουν την ενσωμάτωση των ανταλλακτικών αυτών σε προϊόντα έτερα από τα προϊόντα του κατασκευαστή και επιχειρείται κατ' αυτόν τον τρόπο η επίτευξη της προστασίας του τελικού καταναλωτή, των ανεξάρτητων επισκευαστών και των παρέχοντων υπηρεσιών.

Εν προκειμένω απαγορεύονται και οι έμμεσοι περιορισμοί οι οποίοι θα μπορούσαν να επιβληθούν, όπως η παροχή οδηγιών, πληροφοριών, τεχνικών προδιαγραφών και ειδικού εξοπλισμού που απαιτούνται για τη χρήση των προς πώληση ανταλλακτικών.

Από την ως άνω απαγόρευση ωστόσο εξαιρούνται, συμφώνως και με τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, *«οι περιορισμοί που τίθενται στην προμήθεια των ανταλλακτικών στην προμήθεια των ανταλλακτικών στους επισκευαστές ή στους παρέχοντες υπηρεσίες στους οποίους ο κατασκευαστής του αρχικού εξοπλισμού έχει αναθέσει την επισκευή ή τη συντήρηση των δικών του προϊόντων»*, καθισταμένου ευλόγου όπως ο κατασκευαστής στην περίπτωση κατά την οποία διατηρεί το δικό του δίκτυο επισκευών και συντήρησης, την επιβολή στο δίκτυο της αγοράς των ανταλλακτικών μόνον από τον ίδιο.

Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι για συμφωνίες οι οποίες εμπεριέχουν τους ανωτέρω περιορισμούς έχει κριθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ότι δύναται να εφαρμοσθεί σε αυτές το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το μερίδιο αγοράς είναι μικρότερο του ποσοστού του 15%, εφόσον υπάρχουν σοβαρές επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών ή του ανταγωνισμού εν γένει³⁹.

---

³⁹ Υπόθεση C-306/96, Javico International και Javico AG κατά Yves Saint Laurent Parfums, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΟΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΔΙΧΩΣ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΩΣ ΝΑ ΑΚΥΡΩΝΕΤΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΗ Η ΚΑΘΕΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Ως ανωτέρω αναλύθηκε, η ύπαρξη σε κάθετη συμφωνία έστω και ενός ιδιαίτερα σοβαρού περιορισμού εκ των ανωτέρω απαριθμημένων, θέτει αυτομάτως ολόκληρη τη συμφωνία εκτός του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010.

Από την άλλη, θα πρέπει να ερευνηθεί η κάθετη συμφωνία εκείνη η οποία να μην περιέχει ανάμεσα στους όρους της τους ανωτέρω ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς, περιέχει όμως ορισμένους περιορισμούς ή υποχρεώσεις τις οποίες αποκλείει ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010.

Συμφώνως με την παράγραφο 65 των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς *«Το άρθρο 5 του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες αποκλείει ορισμένες υποχρεώσεις από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, παρόλο που δεν υπάρχει υπέρβαση του ορίου σχετικά με το μερίδιο αγοράς. Ωστόσο, ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στο υπόλοιπο μέρος της κάθετης συμφωνίας, εφόσον το μέρος αυτό μπορεί να διαχωριστεί από τις μη απαλλασσόμενες υποχρεώσεις.»*.

Σε αυτή λοιπόν την περίπτωση, καθίσταται σαφές από τη διατύπωση των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς πως υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω περιορισμοί δεν αποτελούν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας, η κάθετη συμφωνία εξακολουθεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 εξαιρουμένων του πεδίου εφαρμογής μόνον των όρων εκείνων οι οποίοι επιβάλλουν τις εν λόγω υποχρεώσεις ή περιορισμούς και σε κάθε περίπτωση εφόσον το μέρος της συμφωνίας το οποίο εξακολουθεί όπως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, δύναται όπως διαχωριστεί από τους εκτός του πεδίου όρους για τους οποίους δεν νοείται η απαλλαγή που προσφέρει ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010.

Το άρθρο 5 λοιπόν του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 θέτει πρώτο λόγο αποκλεισμού την υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού *«κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση μη άσκησης*

ανταγωνισμού η διάρκεια της οποίας είναι αόριστη ή υπερβαίνει τα πέντε έτη». Συμφώνως δε με το άρθρο 1 στοιχείο δ του Κανονισμού, η υποχρέωση μη άσκηση ανταγωνισμού ορίζεται ως εξής: «Κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση δυνάμει της οποίας ο αγοραστής δεν μπορεί να παράγει, να αγοράζει, να πωλεί ή να μεταπωλεί αγαθά ή υπηρεσίες που είναι ανταγωνιστικά προς τα αναφερόμενα στη σύμβαση αγαθά ή υπηρεσίες, ή οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του αγοραστή να πραγματοποιεί από τον προμηθευτή ή από άλλη επιχείρηση την οποία υποδεικνύει ο προμηθευτής, πάνω από το 80% των συνολικών προμηθειών του σε αναφερόμενα στη σύμβαση αγαθά ή υπηρεσίες και υποκατάστατά τους στη σχετική αγορά, του ποσοστού αυτού υπολογιζόμενου με βάση την αξία ή, όταν αυτή είναι η συνήθης πρακτική του κλάδου, με βάση τον όγκο των προμηθειών του αγοραστή κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος».

Με βάση τα ανωτέρω εφόσον σε κάθετη συμφωνία τίθεται η υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνιστικών πράξεων, όπως οι πράξεις αυτές αναφέρονται στο άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 για αόριστο χρονικό διάστημα ή για χρονικό διάστημα άνω της πενταετίας, το μέρος αυτό της συμφωνίας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού. Εφόσον όμως από την άλλη, οι εν λόγω περιορισμοί εκτείνονται για χρονικό διάστημα μικρότερο των πέντε ετών και με την πάροδο των πέντε ετών ο αντισυμβαλλόμενος δεν κωλύεται να προβεί σε ανταγωνιστικές πράξεις, τότε θεωρείται ότι ο εν λόγω περιορισμός δύναται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010⁴⁰.

Ο ανωτέρω αποκλεισμός από την απαλλαγή του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 αναφορικά με τους περιορισμούς μη ανταγωνιστικών πράξεων, τυγχάνει ορισμένων εξαιρέσεων.

Συμφώνως με την παράγραφο 67 των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς «Το χρονικό όριο των πέντε ετών δεν ισχύει εφόσον τα αγαθά ή οι υπηρεσίες μεταπωλούνται από τον αγοραστή «σε χώρους ή οικόπεδα που είτε ανήκουν στον προμηθευτή είτε τα μισθώνει από τρίτους μη συνδεδεμένους με τον αγοραστή». Σε τέτοιες περιπτώσεις, η υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού μπορεί να είναι της ίδιας διάρκειας με τη διάρκεια κατοχής των σημείων πώλησης από τον αγοραστή».

---

⁴⁰ Υπόθεση C-234/89, Στέργιος Δηλιμίτης κατά Henninger Brau AG, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Υπόθεση T-25/99, Colin Athur Roberts και Valerie Ann Roberts κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η εισαγωγή αυτής της εξαίρεσης δικαιολογείται από το γεγονός ότι καθίσταται λογικό για τον προμηθευτή όπως μην χορηγεί την άδεια σε τρίτο όπως ασκεί ανταγωνιστικές προς τον ίδιο δραστηριότητες και δη μέσα από το χώρο που ανήκει σε εκείνον.

Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί εν προκειμένω ότι συμφώνως και με τις κατευθυντήριες γραμμές, σε περίπτωση προσχηματικής ενοικίασης των χώρων προκειμένου στην ουσία να ενεργοποιηθεί η εξαίρεση αυτή, τότε σε αυτήν την περίπτωση η εξαίρεση δεν εφαρμόζεται *«Η εξαίρεση αυτή δεν καλύπτει τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούνται σχετικά με την ιδιοκτησία για την παράκαμψη του ορίου των πέντε ετών, όπως η μεταβίβαση από τον διανομέα στον προμηθευτή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας σε χώρους ή οικόπεδα για περιορισμένη μόνο περίοδο.»*.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις του ανωτέρω περιορισμού, οι οποίες μάλιστα έχουν απασχολήσει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, είναι συμφωνίες προμήθειας μύρας (παραγωγός [ζυθοποιείο] – διανομέας [καταστήματα προς τελικό καταναλωτή])⁴¹, καθώς και συμφωνίες υγρών καυσίμων (προμηθευτής – διανομέας), στις οποίες είναι συνήθης η επιβολή τέτοιου είδους περιορισμών για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Συμφώνως με την παράγραφο 2 του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, στους αποκλειόμενους περιορισμούς εντάσσεται και *«οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση δυνάμει της οποίας ο αγοραστής, μετά τη λύση της συμφωνίας, δεν μπορεί να παράγει, να αγοράζει, να πωλεί ή μεταπωλεί αγαθά ή υπηρεσίες»*.

Εξαιρείται, λοιπόν, από την απαλλαγή που παρέχεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 περιορισμός ο οποίος συνδέεται με τη δυνατότητα του αντισυμβαλλόμενου να ασκήσει εμπορικές (προφανώς ανταγωνιστικές) πράξεις μετά τη λύση της σύμβασης.

Ωστόσο, εν προκειμένω, δεν κωλύεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 330/2010 εφόσον ταυτόχρονα η υποχρέωση αφορά σε αυτά καθεαυτά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αποτέλεσαν το αντικείμενο της σύμβασης, είναι απαραίτητη για την προστασία της τεχνογνωσίας και δεν εκτείνεται πέραν του ενός έτους μετά τη λύση της συμφωνίας. Όσο δε αφορά τον όρο «τεχνογνωσία» ο ορισμός που παρέχεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 έχει ως εξής: *«σύνολο πρακτικών*

---

⁴¹ Υπόθεση C-453/99, Courage Ltd κατά Bernhard Crehan., Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πληροφοριών μη κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που προκύπτουν από την εμπειρία και τις δοκιμές του προμηθευτή, οι οποίες είναι απόρρητες, ουσιώδεις και προσδιορισμένες. Στο πλαίσιο αυτό, «απόρρητες» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία δεν είναι γενικά γνωστή ούτε εύκολα προσβάσιμη «ουσιώδεις» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία είναι σημαντική και χρήσιμη στον αγοραστή για τη χρήση, πώληση ή μεταπώληση των αναφερόμενων στη σύμβαση αγαθών ή υπηρεσιών· «προσδιορισμένες» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία περιγράφεται κατά τρόπο επαρκώς διεξοδικό ώστε να είναι δυνατό να διαπιστωθεί κατά πόσον πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιώδους». Μάλιστα, συμφώνως με την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του Κανονισμού «Η παράγραφος 1 στοιχείο β) δεν θίγει τη δυνατότητα να επιβληθεί περιορισμός αόριστης διάρκειας στη χρήση και την κοινοποίηση τεχνογνωσίας που δεν έχει περιέλθει σε δημόσια χρήση.» και επομένως καθίσταται σαφές ότι ο εν λόγω περιορισμός δεν εντάσσεται στο πλαίσιο της ετήσιας προϋπόθεσης.

Συμφώνως με το στοιχείο γ της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Κανονισμού, δεν καλύπτεται από την απαλλαγή του Κανονισμού «κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση που επιβάλλεται στα μέλη συστήματος επιλεκτικής διανομής να μην πωλούν σήματα ορισμένων ανταγωνιζόμενων προμηθευτών.».

Εν προκειμένω, δεν πρόκειται για την γενική απαγόρευση πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ανταγωνιστικών προς τον παραγωγό ή τον προμηθευτή σε ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής, κάτι το οποίο καλύπτεται από την απαλλαγή του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, αλλά για την ειδικότερη απαγόρευση πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών συγκεκριμένων ανταγωνιστών, ήτοι για τη στοχοποίηση ορισμένων ανταγωνιστών (στοχευμένη απαγόρευση).

Η χρησιμότητα της απαγόρευσης του εν λόγω περιορισμού έγκειται στο γεγονός ότι γίνεται προσπάθεια αποφυγής συλλογικού μποϋκοτάζ (συλλογικός εμπορικός αποκλεισμός)⁴² με δυσμενείς συνέπειες στο δυνητικό ανταγωνισμό και την επέλευση λανθάνουσας οριζόντιας σύμπραξης μεταξύ των προμηθευτών με την πρόφαση επιμέρους κάθετων συμφωνιών⁴³. Μάλιστα, με τη διατύπωση «άμεση ή έμμεση» επιχειρείται να καλυφθεί και η περίπτωση των σιωπηρών συμφωνιών συνεννοήσεων και συμφωνιών, λαμβάνοντας υπόψιν το δυσχερές έργο της ανεύρεσης των

---

⁴² Γ. Τριανταφυλλάκης, Παρεμποδιστικός Ανταγωνισμός, σε Αθέμιτο Ανταγωνισμό (επιμ. Ν. Ρόκα) σελ. 215

⁴³ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 147

συνεννοήσεων τούτων όταν αυτές είναι σιωπηρές, όπως χαρακτηριστικό παράδειγμα που απασχόληση της Ευρωπαϊκή Δικαιοσύνη είναι αυτό της υπόθεσης Givenchy Parfums (IV/33.542)⁴⁴.

Αναφορικά με τους ανωτέρω, λοιπόν, περιορισμούς, οι οποίοι δεν ανήκουν στην κατηγορία των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας, εφαρμόζεται ο κανόνας του διαχωρισμού για την ένταξή τους στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 και επομένως η ύπαρξη τέτοιου είδους περιορισμών και του αποκλεισμού τους από τον Κανονισμό (αποκλεισμός των όρων αυτών της σύμβασης από τον Κανονισμό) δεν συμπαρασύρει την εκτόπιση ολόκληρης της κάθετης συμφωνίας από τον Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010 και τη στέρηση των προνομίων της απαλλαγής που προσφέρει ο Κανονισμός σε ολόκληρη την κάθετη συμφωνία. Τούτο ορίζεται ρητώς στην παράγραφο 70 των Κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς όπου *«Ωστόσο, ο κανόνας του διαχωρισμού εφαρμόζεται στους εξαιρούμενους περιορισμούς που καθορίζονται στο άρθρο 5 του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες. Επομένως, μόνο το τμήμα εκείνο της κάθετης συμφωνίας που δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 στερείται του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία.»*. Γίνεται κατανοητή η διαφορά, λοιπόν, των εν λόγω περιορισμών (αποκλειόμενοι περιορισμοί που τίθενται με το άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010) με τους περιορισμούς που ανήκουν στην κατηγορία των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας, καθώς για τους δεύτερους ουδόλως ισχύει ο κανόνας του διαχωρισμού και δη τούτο ορίζεται ρητώς στην παράγραφο 70 των Κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς όπου *«Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες απαλλάσσει τις κάθετες συμφωνίες υπό τον όρο ότι δεν περιλαμβάνουν κανέναν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό από τους αναφερόμενους στο άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού, ή ότι δεν εφαρμόζονται τέτοιου είδους περιορισμοί σε συνδυασμό με την κάθετη συμφωνία. Εάν υφίσταται ένας ή περισσότεροι ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί, ολόκληρη η κάθετη συμφωνία στερείται του ευεργετήματος του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες. Δεν υπάρχει δυνατότητα διαχωρισμού για τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς.»* και επομένως η ύπαρξη ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμών σε κάθετη σύμβαση συμπαρασύρει ολόκληρη τη σύμβαση και την καθιστά εκτός του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010.

---

⁴⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθμός L236/11 της 19.8.1992

Στην περίπτωση, λοιπόν, ύπαρξης αποκλειόμενων με το άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 περιορισμών, η κάθετη συμφωνία συνεχίζει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, ενώ οι εν λόγω αποκλειόμενοι περιορισμοί θα εξεταστούν ατομικά, οπότε και οι επιχειρήσεις καλούνται να αποδείξουν πως ναι μεν δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, ωστόσο δύνανται να πληρούν άπασαι τις προϋποθέσεις που θέτει η παράγραφος 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ⁴⁵.

---

⁴⁵ Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C101/97 της 27.4.2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010

Αναφέρθηκε έως τώρα ότι ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 παρέχει τεκμήριο νομιμότητας απαλλαγής από την παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, υπό τον όρο πάντοτε ότι στις κάθετες συμφωνίες δεν περιέχονται ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί και ταυτοχρόνως το μερίδιο στην αγορά τόσο του προμηθευτή, όσο και του διανομέα (αμφότερων και εκάστου των αντισυμβαλλομένων) δεν ξεπερνά το ποσοστό του 30%. Μάλιστα, στις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, το τεκμήριο αυτό παρομοιάζεται με τον όρο «περιοχή ασφαλείας»⁴⁶, ενώ στη θεωρία έχει ευστόχως προσδοθεί στο τεκμήριο ο όρος «ασφαλές λιμάνι»⁴⁷, κατανοώντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια που μπορεί προσφέρει ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 στις επιχειρήσεις κατά την άσκηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας και τη σύναψη των συμφωνιών με αντισυμβαλλόμενους οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής και ως εκ τούτου την επακόλουθη ανάπτυξη της εν γένει οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνικής ευημερίας.

Το ανωτέρω, ωστόσο, παρεχόμενο τεκμήριο νομιμότητας δεν αποτελεί θέσφατο και καθίσταται μαχητό, οπότε και δύναται να επέλθει η άρση του τεκμηρίου τούτου, εφόσον διαπιστωθεί ότι η κάθετη συμφωνία πληροί τους όρους της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, αλλά δεν πληροί άπασαι τις προϋποθέσεις που θέτει η παράγραφος 3 του αυτού άρθρου και τούτο είτε η συμφωνία αυτή εξεταστεί σε ατομικό επίπεδο, είτε σε συνδυασμό με άλλες παρόμοιες συμφωνίες *«Το τεκμήριο νομιμότητας που παρέχει ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες μπορεί να αρθεί, εάν μία κάθετη συμφωνία, εξεταζόμενη είτε σε ατομική βάση είτε σε συνδυασμό με παρόμοιες συμφωνίες που εφαρμόζουν ανταγωνιζόμενοι προμηθευτές ή αγοραστές, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 και δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.»*⁴⁸.

---

⁴⁶ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 23

⁴⁷ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 50

⁴⁸ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 74

Συμφώνως με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς και συγκεκριμένα συμφώνως με την παράγραφο 75 αυτών, για μία κάθετη συμφωνία είναι πιθανόν να μην πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η παράγραφος 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, στην περίπτωση κατά την οποία η πρόσβαση στη σχετική αγορά ή ο ανταγωνισμός εντός αυτής περιορίζονται σημαντικά λόγω των σωρευτικών αποτελεσμάτων παράλληλων δικτύων παρόμοιων κάθετων συμφωνιών που εφαρμόζουν ανταγωνιζόμενοι προμηθευτές ή αγοραστές, ενώ για το πότε τα εν λόγω παράλληλα δίκτυα θεωρούνται παρόμοια, ορίστηκε ότι τούτο θεωρείται εφόσον τα παράλληλα δίκτυα εφαρμόζουν περιορισμούς εξαιτίας των οποίων έρχονται παρόμοια αποτελέσματα στην αγορά.

Λαμβανομένου, λοιπόν, υπόψιν ότι κατά τις περιπτώσεις αυτές δύναται να επέλθουν αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό και την εν γένει οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία, κρίθηκε πως είναι δυνατή η άρση του ευεργετήματος απαλλαγής, ήτοι ακόμη και αν ένας περιορισμός ή μία κάθετη συμφωνία εις την οποία εμπεριέχεται ένας περιορισμός που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 και πάλι το ευεργέτημα αυτό της απαλλαγής δύναται να αρθεί καθώς ακόμη και τότε μπορούν να επέλθουν αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις. Η δε απόδοση των ευθυνών για τις αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό εξαιτίας των σωρευτικών αυτών αποτελεσμάτων δύναται να αποδοθεί μόνον προς τις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν σημαντικά συμβάλει προς την έλευση των επιπτώσεων αυτών, ενώ δεν εφαρμόζεται «*Η ευθύνη όσον αφορά τα επιζήμια για τον ανταγωνισμό σωρευτικά αποτελέσματα μπορεί να αποδοθεί μόνο στις επιχειρήσεις που έχουν σημαντική συμβολή σε αυτά. Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων των οποίων η συμβολή στα σωρευτικά αποτελέσματα είναι ασήμαντη δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 101 παράγραφος 132 και επομένως ο μηχανισμός ανάκλησης δεν εφαρμόζεται έναντι αυτών. Η εκτίμηση της εν λόγω συμβολής πραγματοποιείται σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται στις παραγράφους 128 ως 229.*»⁴⁹. Από τα ανωτέρω, προκύπτει πως δεν εφαρμόζεται άρση της απαλλαγής σε συμφωνίες

---

⁴⁹ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 76

επιχειρήσεων οι οποίες δεν αποτέλεσαν την αιτία επέλευσης των δυσμενών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων⁵⁰.

Ένεκα του γεγονότος ότι στην ουσία εν προκειμένω πρόκειται για άρση ενός νομίμου τεκμηρίου επί τη βάση του οποίου παρασχέθηκε, ως ανωτέρω αναφέρθηκε, η ασφάλεια στους συναλλασσόμενους για να προβούν στη σύναψη της κάθετης συμφωνίας, θα πρέπει να εξετασθεί, ποιος είναι ο φέρων το βάρος απόδειξης ότι η εν λόγω συμφωνία παρά το γεγονός ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, εν τέλει δεν πληροί άπασαι τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 1010 ΣΛΕΕ (αν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του αυτού άρθρου) και επομένως το νόμιμο αυτό τεκμήριο της απαλλαγής θα πρέπει όπως ανακληθεί. Συμφώνως, λοιπόν, με την παράγραφο 77 των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, το βάρος αυτό της απόδειξης φέρει η Επιτροπή, ενώ διευκρινίζεται ότι δεν χωρεί αναδρομική απαλλαγή και επομένως έως την ημερομηνία της ανάκλησης δεν θίγεται το καθεστώς των σχετικών συμφωνιών. Η μη αναδρομικότητα της απόφασης της άρσης καθίσταται εύλογη ένεκα του γεγονότος ότι οι επιχειρήσεις με γνώμονα τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 προχώρησαν στη σύναψη των σχετικών κάθετων συμφωνιών, γνωρίζοντας ότι καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας το οποίο ο Κανονισμός προσφέρει και επομένως ουδεμία ασφάλεια θα παρείχε ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 στην περίπτωση της αναδρομικής ισχύος της απόφασης περί άρσης, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μην προβαίνουν στη σύναψη συμφωνιών οι οποίες θα μπορούσαν και να μην αποφέρουν αρνητικά, αλλά μάλλον θετικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό και επακόλουθη αρνητική συνέπεια για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία.

Τέλος, όπως προκύπτει από την υπ' αριθμόν 14 αιτιολογική σκέψη του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, καθώς επίσης και από την παράγραφο 78 των Κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, στην περίπτωση κατά την οποία τα αρνητικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα επέρχονται εντός ενός μόνον κράτους – μέλους της Ένωσης, τότε το δικαίωμα της άρσης φέρει τόσο η εθνική αρχή όσο και η Επιτροπή (συντρέχουσα αρμοδιότητα), ενώ σε περίπτωση που οι αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό προερχόμενες από την κάθετη συμφωνία επεκτείνονται πέραν τω

---

⁵⁰ Υπόθεση C-234/89, Στέργιος Δηλιμίτης κατά Henninger Brau AG, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ορίων του ενός κράτους μέλους και σε έτερα κράτη μέλη, τότε η Επιτροπή μόνον είναι αρμόδια για την άρση αυτή (αποκλειστική αρμοδιότητα).

Και ναι μεν στην παράγραφο 75 των Κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς προβλέπεται η άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής σε περιπτώσεις κατά τις οποίες επέρχονται αρνητικές συνέπειες προς τον ανταγωνισμό εξαιτίας των σωρευτικών αποτελεσμάτων παράλληλων δικτύων παρόμοιων κάθετων συμφωνιών, περαιτέρω, ορίζεται στο άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να αποκλείσει εν γένει από την απαλλαγή τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων κάθετων συμφωνιών εφόσον από αυτά καλύπτεται ποσοστό μεγαλύτερο του 50% της αγοράς *«Σύμφωνα με το άρθρο 1α του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ, η Επιτροπή δύναται, εφόσον τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων κάθετων περιορισμών καλύπτουν πάνω από το 50% της σχετικής αγοράς, να κηρύξει, με κανονισμό, ανεφάρμοστο τον παρόντα κανονισμό στις κάθετες συμφωνίες που περιέχουν ειδικούς περιορισμούς σχετικά με την αγορά αυτή.»*⁵¹.

---

⁵¹ Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 άρθρο 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΚΤΟΣ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 330/2010

ΑΤΟΜΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

Ως ανωτέρω εξετέθη, ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010 παρέχει το τεκμήριο ότι κάθετη συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ωστόσο οι εν λόγω κάθετες συμφωνίες που εμπίπτουν στο τεκμήριο αυτό της απαλλαγής (από την παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ) απαριθμούνται από τον Κανονισμό περιοριστικώς.

Το ερώτημα, λοιπόν, που τίθεται είναι τι συμβαίνει με τις συμφωνίες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και ταυτοχρόνως πληρούν άπασαι τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου, δεν εμπίπτουν όμως στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, ή ακόμα και στην περίπτωση που κάθετη συμφωνία δεν πληροί άπασαι τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν μία κάθετη συμφωνία να μην συνεπάγεται τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ωστόσο να μην εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 ένεκα του γεγονότος ότι το μερίδιο στην αγορά του προμηθευτή ή/και του διανομέα εκ των συμβαλλομένων στη κάθετη συμφωνία να ξεπερνά το όριο του ποσοστού του 30%.

Στην περίπτωση, λοιπόν, κατά την οποία είτε μία συμφωνία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, δεν τεκμαίρεται αυτομάτως ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ούτε ότι στην περίπτωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ δεν πληροί της προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ⁵².

Στις περιπτώσεις αυτές προκειμένου, απουσία του τεκμηρίου απαλλαγής, να αποφασιστεί εάν είναι νόμιμες οι κάθετες συμφωνίες, ήτοι στην περίπτωση που εμπίπτουν στην παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ταυτοχρόνως πληρούν τους όρους που θέτει η παράγραφος 3 του αυτού άρθρου ή στην περίπτωση που δεν εμπίπτουν

---

⁵² Νικόλαος Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 172.

στην παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, απαιτείται η ατομική αξιολόγηση εκάστης κάθετης συμφωνίας και των αποτελεσμάτων που και συνεπειών που δύναται αυτή να επιφέρει προς τον ανταγωνισμό.

Γενικότερα και εν αρχή, προτείνεται η λύση όπως οι ίδιες οι επιχειρήσεις αξιολογούν (αυτό-αξιολόγηση) τις κάθετες συμφωνίες στη σύναψη των οποίων επιθυμούν να προβούν, προκειμένου οι ίδιες να ερευνήσουν τις συνέπειες που δύναται να έχουν τα αποτελέσματά τους προς τον ανταγωνισμό. Το πλαίσιο υπό το οποίο θα πρέπει να κάνουν την αξιολόγησή τους οι επιχειρήσεις ορίζεται στις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ήτοι «Οι συμφωνίες οι οποίες είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 είτε πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 είναι έγκυρες και εφαρμοστέες.»⁵³.

Η αξιολόγηση αυτή εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων (αυτό-αξιολόγηση) δεν είναι απαραίτητο να κοινοποιείται (στην Επιτροπή) για την εφαρμογή της απαλλαγής⁵⁴.

Στην περίπτωση ωστόσο που η Επιτροπή θεωρώντας ότι μία κάθετη συμφωνία προσκρούει στην παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και προβεί η ίδια σε ατομική αξιολόγηση της κάθετης συμφωνίας, τότε η Επιτροπή φέρει το βάρος απόδειξης ότι πράγματι η εν λόγω κάθετη συμφωνία παραβιάζει τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Από την άλλη, το βάρος απόδειξης περί του γεγονότος ότι κάθετη συμφωνία η οποία εμπίπτει μεν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, πληροί δε τις συντρέχουσες προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου και επομένως τυγχάνει απαλλαγής, φέρει η επιχείρηση⁵⁵. Εφόσον δε κριθεί από την Επιτροπή ότι η κάθετη συμφωνία δύναται να επιφέρει αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό, τότε οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι δια των συμφωνιών αυτών επέρχεται βελτίωση της αποτελεσματικότητας, καθώς επίσης ότι δεν καταργείται ο ανταγωνισμός και τότε εναπόκειται στην κρίση της Επιτροπής να αποφασίσει εάν η εν λόγω κάθετη συμφωνία πληροί ή όχι τους όρους της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

---

⁵³ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 96.

⁵⁴ Άρθρο 1 παράγραφος 2 Κανονισμός 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης.

⁵⁵ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 96.

Στην ουσία, η κρίση περί των αρνητικών αποτελεσμάτων στον ανταγωνισμό (περιορισμός ή κατάργηση του ανταγωνισμού) που δύναται να επιφέρει μία κάθετη συμφωνία, θα είναι το αποτέλεσμα της σύγκρισης της κατάστασης που θα επικρατεί στην αγορά ή ενδέχεται να επικρατεί (πιθανολόγηση) με ή χωρίς τους εν λόγω περιορισμούς που προβλέπονται στην κάθετη συμφωνία.⁵⁶ Το ανωτέρω αναφέρεται και ως μία «πιθανολογική πρόγνωση – στάθμιση», η οποία και ενυπάρχει σε πολλές πτυχές του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού⁵⁷.

Εν ολίγοις, προκειμένου η Επιτροπή να κρίνει ότι μία κάθετη συμφωνία δεν μπορεί να λάβει απαλλαγή από την παράγραφο 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ένεκα του περιορισμού του ανταγωνισμού τον οποίο δύναται να προκαλέσει, θα πρέπει να καθίσταται φανερό πως υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να προκληθούν αρνητικές και αισθητές συνέπειες στην αγορά, όπως λόγου χάρη τέτοια βεβαιότητα υπάρχει όταν τουλάχιστον το ένα από τα δύο αντισυμβαλλόμενα μέρη (πόσο μάλλον εάν πρόκειται και για τα δύο αντισυμβαλλόμενα μέρη) έχει ισχύ στην σχετική αγορά, ισχύς η οποίες επεκτείνεται έτι περαιτέρω εξαιτίας της κάθετης συμφωνίας.

Ως επιχείρηση δε με ισχύ στην αγορά χαρακτηρίζεται η επιχείρηση η οποία έχει τη δυνατότητα όπως διατηρεί για ικανό χρονικό διάστημα τις τιμές των προϊόντων ή των υπηρεσιών πάνω από τα ανταγωνιστικά επίπεδα ή την ποσότητα της παραγωγής των προϊόντων ή των υπηρεσιών κάτω από τα ανταγωνιστικά επίπεδα, ενώ δεν απαιτείται η επιχείρηση αυτή να έχει δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά και συνεπεία τούτου δύναται ενώ τυγχάνει εφαρμογής η παράγραφος 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, να μην τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 102 ΣΛΕΕ περί δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης στη σχετική αγορά.

---

⁵⁶ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 97.

⁵⁷ Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 173.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΘΕΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ

Οι κάθετοι περιορισμοί ως επί το πλείστον επιφέρουν λιγότερες αρνητικές συνέπειες προς τον ανταγωνισμό (περιορισμός – κατάργηση) σε σχέση με τους οριζόντιους περιορισμούς (οριζόντιες συμφωνίες – συμπράξεις).

Οι οριζόντιες συμφωνίες και οι οριζόντιοι περιορισμοί που αυτές περιέχουν αντιμετωπίζονται σαφώς αυστηρότερα, καθώς αυτές συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών και επομένως καθίσταται προφανής ο κίνδυνος ολοσχερούς κατάργησης του ανταγωνισμού μεταξύ τους, όταν μάλιστα συμφωνούν σε εναρμονισμένες πρακτικές για την εξάλειψη αυτού με την επιδίωξη της επίτευξης μεγαλύτερου κέρδους προς τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις ή επιδίωξης επίτευξης του ίδιου κέρδους με μικρότερη εκ μέρους τους προσπάθεια προώθησης, καινοτομίας, ποιότητας κ.ο.κ.. Εξάλλου, συμφώνως και με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς *«Ο κύριος λόγος για την αυστηρότερη αντιμετώπιση των οριζόντιων περιορισμών έγκειται στο γεγονός ότι οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να αφορούν συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών που παράγουν όμοια ή υποκατάστατα μεταξύ τους αγαθά ή υπηρεσίες. Σε τέτοιου είδους οριζόντιες σχέσεις, η άσκηση από μια επιχείρηση της ισχύος που διαθέτει στην αγορά (υψηλότερη τιμή για τα προϊόντα της) ενδέχεται να ωφελεί τους ανταγωνιστές της. Τούτο ενδέχεται να παρακινήσει τους ανταγωνιστές να ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο προκειμένου να συμπεριφερθούν κατά τρόπο επιβλαβή για τον ανταγωνισμό.»*⁵⁸. Από την άλλη, σε αντίθεση με τις οριζόντιες συμφωνίες, όταν οι αντισυμβαλλόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής, η εκμετάλλευση της ισχύος της μίας επιχείρησης θα προκαλέσει δυσμενείς συνέπειες στη ζήτηση του προϊόντος της άλλης επιχείρησης και επομένως η άσκηση αυτή της ισχύος της μίας επιχείρησης θα επηρεάσει αρνητικά τη δραστηριότητα της αντισυμβαλλόμενης της, ήτοι εν ολίγοις *«οι δραστηριότητες των συμβαλλομένων μερών της συμφωνίας αλληλοσυμπληρώνονται»*⁵⁹. Τούτο το γεγονός της αλληλοσυμπλήρωσης από μόνο του, καθιστά δυσκολότερο το εγχείρημα της

⁵⁸ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 98.

⁵⁹ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 98.

εκμετάλλευσης της ισχύος μίας επιχείρησης κατά τη σύναψη κάθετης συμφωνίας και επομένως πράγματι καθίσταται εύλογο οι κάθετες συμφωνίες να επηρεάζουν λιγότερο τον ανταγωνισμό.

Τα αποτελέσματα τα οποία μπορούν να προκαλούνται από τις κάθετες συμφωνίες δύνανται να έχουν είτε αρνητική είτε θετική επίδραση προς τον ανταγωνισμό.

Οι κάθετοι περιορισμοί δύνανται να οδηγήσουν προμηθευτές ή διανομείς στο να μην ενδιαφέρονται να εισέλθουν στη σχετική αγορά ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας, εξαιτίας των φραγμών που έχουν τεθεί για την είσοδό τους από αυτούς τους κάθετους περιορισμούς (barriers to entry) *«αντιανταγωνιστικός αποκλεισμός άλλων προμηθευτών ή άλλων αγοραστών μέσω της ύψωσης φραγμών στην είσοδο ή την επέκταση»*⁶⁰.

Δύνανται περαιτέρω να οδηγήσουν στον περιορισμό του ανταγωνισμού μέσω σιωπηρούς εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ ανταγωνιστών (σιωπηρή οριζόντια συμφωνία υπό το πέπλο κάθετων συμφωνιών – σιωπηρό καρτέλ) *«άμβλυνση του ανταγωνισμού μεταξύ του προμηθευτή και των ανταγωνιστών του και/ή διευκόλυνση αθέμιτων συμπράξεων μεταξύ αυτών των προμηθευτών, συνήθως αναφερόμενη ως περιορισμός του διασηματικού ανταγωνισμού»*⁶¹, ενώ το αυτό δύναται να λάβει χώρα και για τις περιπτώσεις μεταξύ αγοραστή και των ανταγωνιστών του και/ή διευκόλυνση αθέμιτων συμπράξεων μεταξύ αυτών των ανταγωνιστών (περιορισμός του ενδοσηματικού ανταγωνισμού, εάν αφορά τον ανταγωνισμό των διανομέων βάσει του σήματος ή ενός προϊόντος του ίδιου προμηθευτή).

Τέλος, οι κάθετοι περιορισμοί δύναται να επιφέρουν εμπόδια προς τους τελικούς καταναλωτές αναφορικά με την ελευθερία της επιλογής του να προβούν στην αγορά ενός προϊόντος ή μία υπηρεσίας από οποιοδήποτε κράτος – μέλος οι ίδιοι επιθυμούν *«δημιουργία εμποδίων στην ενοποίηση των αγορών, ιδίως περιορισμών της ελευθερίας των καταναλωτών να αγοράζουν αγαθά ή υπηρεσίες στο κράτος μέλος της επιλογής τους.»*⁶².

---

⁶⁰ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 100

⁶¹ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 100

⁶² Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 100

Ωστόσο, ως ανωτέρω αναφέρθηκε, οι κάθετοι περιορισμοί δύνανται σε ορισμένες περιπτώσεις να επιφέρουν θετικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα. Τα θετικά αυτά αποτελέσματα επέρχονται κυρίων αναφορικά με την προαγωγή του ανταγωνισμού σε σχέση με τις ποσότητες και την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών⁶³. Οι κάθετοι, λοιπόν, περιορισμοί δύνανται να συμβάλλουν στη βελτιστοποίηση του τρόπου παραγωγής και διανομής, ιδίως κατά τις περιπτώσεις εκείνες όπου η επιχείρηση δεν διατηρεί ισχύ στην αγορά και δη δίχως τους κάθετους αυτούς περιορισμούς είναι πιθανό μία επιχείρηση είτε να μην ενδιαφερθεί να δραστηριοποιηθεί σε ένα νέο αντικείμενο υπηρεσίας ή προϊόντος είτε να μην ενδιαφερθεί να εισέλθει σε μία νέα γεωγραφική αγορά, ενώ με τους κάθετους περιορισμούς είναι πιθανό να της εξασφαλιστεί ο κίνδυνος της επένδυσής της για ορισμένο χρονικό τουλάχιστον διάστημα.

Οι Κατευθυντήριες γραμμές για του κάθετους περιορισμούς απαριθμούν εννέα περιπτώσεις όπου κάθετες συμφωνίες θα μπορούσαν να επιφέρουν θετικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες, με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ανάπτυξη νέων αγορών και επομένως οι θετικές αυτές συνέπειες να υπερκαλύπτουν τις αρνητικές.

Στην παράγραφο 107 των Κατευθυντηρίων γραμμών αναφέρονται:

«Επίλυση του “προβλήματος του παρασιτισμού”» αναφορικά με το γεγονός της εκμετάλλευσης της προσπάθειας ενός διανομέας από τρίτους οι οποίοι επιθυμούν να απολαύσουν τα ευεργετήματα από την προσπάθεια του ενός αυτού διανομέα.

«Άνοιγμα ή διείσδυση σε νέες αγορές» αναφορικά με την επιθυμία ενός παραγωγού να εισέλθει σε νέα γεωγραφική και την απαιτούμενη ασφάλεια που απαιτεί ο τοπικός διανομέας αναλαμβάνοντας τον κίνδυνο της επένδυσής του ώστε να σταθμισθεί με την απόσβεση του κόστους αυτής.

«Ο παρασιτισμός πιστοποίησης» αναφορικά με την επιθυμία ενός παραγωγού/προμηθευτή όπως διασφαλίσει τη διανομή των προϊόντων ή των υπηρεσιών του αποκλειστικά μέσω διανομέων οι οποίοι θεωρούνται ευρέως ότι διανέμουν υψηλού κύρους προϊόντα με την επιδίωξη όπως και το ίδιο το προϊόν ή η

---

⁶³ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 106

ίδια η υπηρεσία του παραγωγού/προμηθευτή να θεωρηθεί από το κοινό ως υψηλού κύρους, εκμεταλλεόμενοι αυτήν ακριβώς τη φήμη που έχουν αποκτήσει οι διανομείς για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που διανέμονται από εκείνους. Είναι, λοιπόν, επιτρεπτός ο για περιορισμένο χρονικό διάστημα περιορισμός όπως η επιλεκτική ή αποκλειστική διανομή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός δύναται να παρέχει τη διασφάλιση της καθιέρωσης του νέου προϊόντος ή υπηρεσίας και ταυτοχρόνως δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο χρονικό διάστημα ώστε να εμποδίζεται η σε ευρύτερο πεδίο διάδοση του προϊόντος.

«Πρόβλημα της ομηρίας» Σε ορισμένες περιπτώσεις, τόσο από τη μεριά του προμηθευτή, όσο από τη μεριά του αγοραστή, ή από τη μεριά και των δύο ταυτοχρόνως, για την παραγωγή, προμήθεια ή την πώληση ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας απαιτούνται επενδύσεις, οι οποίες κατά πάσα πιθανότητα να μην ελάμβαναν χώρα από τα μέρη, εάν δεν προβλέπονταν κάθετοι περιορισμοί οι οποίοι συνοδεύουν τις επενδύσεις αυτές και οι οποίοι δίνουν τη δυνατότητα της απόσβεσης είτε από τον προμηθευτή είτε από τον αγοραστή του κόστους των επενδύσεων αυτών. Για παράδειγμα ένας παραγωγός καλείται να προβεί στην παραγωγή προϊόντος το οποίο παρήγγειλε ο αγοραστής για την παραγωγή του οποίου όμως θα πρέπει να προμηθευτεί νέα μηχανήματα ή να πραγματοποιήσει κοστοβόρες μετατροπές στις εγκαταστάσεις τους. Από την άλλη, ένας αγοραστής είναι πιθανό πριν από την μεταπώληση ενός προϊόντος να πρέπει να προβεί στην απόκτηση ειδικού προς αυτό εξοπλισμού ή κατάρτισης. Οι ανωτέρω επενδύσεις δεν θα ελάμβαναν χώρα τόσο από τη μεριά του προμηθευτή, όσο και από τη μεριά του αγοραστή, εάν πρωτίστως δεν προβλέπονταν οι απαιτούμενοι κάθετοι περιορισμοί δια των οποίων να εξασφαλιστεί η απόσβεση του κόστους των επενδύσεων αυτών *«Όταν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, είναι συνήθως δικαιολογημένο να ισχύει ένας κάθετος περιορισμός κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απόσβεση της επένδυσης. Ο ενδεδειγμένος κάθετος περιορισμός έχει τη μορφή της υποχρέωσης μη άσκησης ανταγωνισμού ή της επιβολής όρων ως προς τις ποσότητες, όταν η επένδυση πραγματοποιείται από τον προμηθευτή, και τη μορφή της αποκλειστικής διανομής, της αποκλειστικής κατανομής πελατείας ή της αποκλειστικής προμήθειας, όταν η επένδυση πραγματοποιείται από τον αγοραστή.»*

«Ειδικό πρόβλημα ομηρίας που μπορεί να ανακύψει σε περίπτωση μεταβίβασης ουσιώδους τεχνογνωσίας». Εφόσον ο προμηθευτής παράσχει την τεχνογνωσία, καθίσταται σαφές πως είναι αδύνατον να την ανακτήσει. Ένεκα του γεγονότος ότι

καθίσταται εύλογο ο παρέχων την τεχνογνωσία να μην επιθυμεί την απόκτησή της από τρίτο πρόσωπο ανταγωνιστή προς αυτόν, δικαιολογείται η επιβολή κάθετου περιορισμού υπό τη μορφή μη άσκησης ανταγωνισμού.

Κάθετα εξωτερικά επακόλουθα. Η συμπεριφορά του διανομέα/λιανοπωλητή μπορεί να επηρεάσει άμεσα την οικονομική δραστηριότητα του προμηθευτή είτε με αρνητικό, είτε με θετικό τρόπο. Εφόσον ο διανομέας/λιανοπωλητής μειώνει την τιμή του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή αυξάνει τις προσπάθειές του για την πώληση αυτών, τότε καθίσταται εύλογο πως ο προμηθευτής θα επωφεληθεί καθώς περισσότεροι καταναλωτές θα σπεύσουν να αγοράσουν το εν λόγω προϊόν ή την εν λόγω υπηρεσία (θετικό εξωτερικό επακόλουθο). Από την άλλη, εφόσον ο διανομέας/λιανοπωλητής καθιερώνει τιμές άνω των τιμών ενδιαφέροντος των καταναλωτών για τον εν λόγω προϊόν ή την εν λόγω υπηρεσία ή καταβάλλει ελάχιστες προσπάθειες για την προώθηση και πώληση αυτών, τότε προφανώς και η δραστηριότητα του προμηθευτή θα έχει αρνητικές συνέπειες από τη συμπεριφορά αυτή του διανομέα/λιανοπωλητή (αρνητικό εξωτερικό επακόλουθο). Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να έχει θετικές συνέπειες προς τον ανταγωνισμό ο κάθετος περιορισμός της επιβολής μέγιστης τιμής μεταπώλησης στον λιανοπωλητή, καθώς επίσης η ύπαρξη ενός συστήματος επιλεκτικής ή αποκλειστικής διανομής ή ανάλογοι περιορισμοί παρέχοντες κίνητρα προς τους λιανοπωλητές.

«Οικονομίες κλίμακας στη διανομή»

Με τη συγκέντρωση της μεταπώλησης των προϊόντων σε περιορισμένο αριθμό διανομέων, ο παραγωγός δύναται να επιτύχει οικονομίες κλίμακας με επακόλουθο τη μείωση της τιμής αγοράς του προϊόντος από τον τελικό χρήστη/καταναλωτή. Καθίσταται επομένως εύλογο ότι κάθετος περιορισμός περί αποκλειστικής διανομής ή επιβολή όρων ως προς τις ποσότητες δεν θα επέφερε αρνητικές συνέπειες προς τον τελικό χρήστη/καταναλωτή.

«Ατέλειες της κεφαλαιαγοράς»

Πολλές φορές οι αγοραστές αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς την απόκτηση των απαραίτητων κεφαλαίων μέσω της χρηματοδότησής του από τις τράπεζες και τις κεφαλαιαγορές ή είναι πιθανό να έχουν μεν τη δυνατότητα να αποκτήσουν τα απαραίτητα κεφάλαια, ωστόσο οι όροι με τους οποίους δύνανται να τα αποκτήσουν να είναι αρκετά δυσμενείς, ιδίως όταν δεν μπορούν να αποδείξουν την φερεγγυότητά τους

και να παρέχουν την ασφάλεια της βέβαιης αποπληρωμής του αιτούμενου δανείου. Οι αγοραστές τότε μπορεί να στραφούν προς τους προμηθευτές αιτούμενοι τη χορήγηση της αιτούμενης χρηματοδότησης από εκείνους. Στην περίπτωση αυτή καθίσταται εύλογος ο κάθετος περιορισμός περί μη άσκησης ανταγωνισμού, καθώς σε διαφορετική περίπτωση ο προμηθευτής θα χρηματοδοτούσε ανταγωνιστική προς αυτόν δραστηριότητα. Από την άλλη, στην περίπτωση που ο αγοραστής χορηγεί δάνειο προς τον προμηθευτή, καθίσταται εύλογος ο κάθετος περιορισμός περί υποχρέωσης αποκλειστικής προμήθειας ή περί των προμηθευόμενων ποσοτήτων.

«Ομοιομορφία και τυποποίηση της ποιότητας»

Με τα συστήματα της επιλεκτικής διανομής και της δικαιόχρησης είναι δυνατό να αυξηθεί η ελκυστικότητα ενός προϊόντος προς τους καταναλωτές υπό την προϋπόθεση ότι έχοντας επιβληθεί μία ομοιομορφία υπό το πλαίσιο ορισμένων ποιοτικών προδιαγραφών που πρέπει να φέρουν οι διανομείς, δημιουργείται για το προϊόν ένα αυξημένο κύρος και συνεπεία των ανωτέρω οι πωλήσεις του προϊόντος αυτού αυξάνονται.

Από τις ανωτέρω, λοιπόν, περιπτώσεις δύναται κανείς να κατανοήσει ότι οι κάθετοι περιορισμοί και γενικότερα οι κάθετες συμφωνίες θα μπορούσαν να φέρουν και θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, καθώς επίσης και στην περίπτωση της εισχώρησης σε νέες αγορές, συνέπειες οι οποίες θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν τα ενδεχόμενα αρνητικά αποτελέσματα των κάθετων περιορισμών ή ακόμη και να τις υπερκαλύψουν, δικαιολογώντας με αυτόν τον τρόπο τη βούληση του ευρωπαϊκού νομοθέτη να επιτρέψει την υπό προϋποθέσεις ύπαρξη των κάθετων περιορισμών. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας η οποία είναι αποτέλεσμα των κάθετων περιορισμών, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του κόστους παραγωγής του προϊόντος, στη βελτίωση του προϊόντος ή στη δημιουργία ενός νέου προϊόντος. Εξάλλου, απώτερος σκοπός τέτοιου είδους συμφωνιών είναι η προώθηση της ουσίας της ανταγωνιστικής διαδικασίας, η προσέλκυση νέων πελατών και η προσφορά καλύτερης ποιότητας προϊόντων ή προϊόντα σε καλύτερη τιμή από την τιμή που παρέχονται από τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις⁶⁴

---

⁶⁴ N. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός, σελ. 173

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι κάθετοι περιορισμοί θα πρέπει να έχουν περιορισμένη διάρκεια, χρονική διάρκεια δηλαδή κατά την οποία κρίνονται αναγκαίοι για την εξυπηρέτηση των σκοπών των ανωτέρω εννέα αναφερομένων περιπτώσεων, αν και κάποιοι περιορισμοί διαπιστώνεται ότι κρίνονται αναγκαίοι καθ' όλο το χρονικό διάστημα της σύμβασης *«Τούτο ισχύει κατά κανόνα περισσότερο για τους κάθετους περιορισμούς περιορισμένης χρονικής διάρκειας, που διευκολύνουν την εισαγωγή νέων σύνθετων προϊόντων ή προστατεύουν επενδύσεις που συναρτώνται με τη συγκεκριμένη εμπορική σχέση. Ενίοτε, ένας κάθετος περιορισμός είναι αναγκαίος καθ' όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο προμηθευτής πωλεί το προϊόν του στον αγοραστή [βλ. ιδίως τις περιπτώσεις που περιγράφονται στην παράγραφο 107 στοιχεία α), ε), στ), ζ) και θ)].»*⁶⁵.

---

⁶⁵ Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010 – παράγραφος 108

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Συμφώνως με την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, ως αναλύθηκε ανωτέρω, κάθε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, απολαμβάνει μεταξύ άλλων και το δικαίωμα της επιλογής των όρων οι οποίοι θα τεθούν σε μία σύμβαση την οποία πρόκειται να συνάψει με το αντισυμβαλλόμενο μέρος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) της επιλογής του. Ωστόσο, παρά το γεγονός της θέσπισης και της καθιέρωσης του θεμελιώδους δικαιώματος της επιχειρηματικής ελευθερίας, κρίνεται τόσο από τον Ενωσιακό, όσο και από τον εθνικό νομοθέτη (άρθρο 16 του Χάρτη Δικαιωμάτων και Ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άρθρο 5 του ελληνικού Συντάγματος αντιστοίχως) ότι το δικαίωμα τούτο δεν καθίσταται απόλυτο, αλλά θεσπίζονται εξίσου περιορισμοί οι οποίοι τίθενται προς την εξασφάλιση του γενικού και δημοσίου συμφέροντος και την επακόλουθη κοινωνικοοικονομική ευημερία των πολιτών.

Αναφορικά με τη διαφύλαξη του ελεύθερου ανταγωνισμού από τις αρνητικές συνέπειες που δύνανται του επιφέρουν οι συμπράξεις μεταξύ των επιχειρήσεων, θεσπίστηκαν εν αρχή τα άρθρα 81επ. ΣυνθΕκ και αργότερα αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 101επ. ΣΛΕΕ, δια των οποίων επιβλήθηκαν περιορισμοί σε ορισμένου τύπου συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων.

Μεταξύ των περιορισμών αυτών είναι και οι κάθετοι περιορισμοί, ήτοι οι περιορισμοί στην ελευθερία σύναψης κάθετων συμβάσεων, συμβάσεων δηλαδή μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, όπως οι συμφωνίες προμήθειας, διανομής και παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

Η ανασφάλεια που δημιουργήθηκε στην επιχειρηματική κοινότητα εντός της εσωτερικής αγοράς την οποία αφορούσαν οι κάθετες συμφωνίες, σε συνδυασμό με το γεγονός πως εκτιμήθηκε ότι οι κάθετες συμφωνίες δύνανται να παράγουν ευεργετικά αποτελέσματα τα οποία να υπερκαλύπτουν κάθε αρνητική για τον ανταγωνισμό επίπτωση των περιορισμών που περιέχονται σε αυτές, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί στην αναθεώρηση του καθεστώτος επί των κάθετων περιορισμών ως ίσχυε με τη γενικότερη θέσπιση απαγόρευση θεσπίζοντας τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999. Οι θετικές συνέπειες οι οποίες επήλθαν από την εφαρμογή του ως άνω Κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999, οδήγησε στην έκδοση του νεότερου Κανονισμού

(ΕΕ) 330/2010 οπότε και λήφθηκε πλέον υπόψιν η πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του προηγούμενου.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 εισάγει και θεσπίζει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία βάσει του οποίου καλύπτονται οι κάθετες εκείνες συμφωνίες για τις οποίες μπορεί με ασφάλεια «επαρκή βαθμό βεβαιότητας» να θεωρηθεί ότι πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ, ήτοι ορίστηκαν τα χαρακτηριστικά εκείνα της κάθετης συμφωνίας δυνάμει των οποίων η συμφωνία τούτη είναι επιτρεπτή, καθώς θεωρείται ότι οι αρνητικές συνέπειες που δύναται να επιφέρει προς τον ελεύθερο ανταγωνισμό εντός της ενωσιακής αγοράς είναι σαφώς μικρότερες από τις θετικές που δύναται να επιφέρει, ενώ κρίθηκε πως σε κάθε περίπτωση, εφόσον σε μία συμφωνία ενυπάρχει περιορισμός ιδιαίτερα σοβαρός περιορισμός, τότε η συμφωνία τούτη είναι αδύνατον να εμπίπτει στον Κανονισμό, ακόμη και αν πληροί του όρους της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

Όσον αφορά τις συμφωνίες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και ταυτοχρόνως πληρούν άπασαι τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου, αλλά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 330/2010, ή τις περιπτώσεις που μία κάθετη συμφωνία δεν πληροί άπασαι τις προϋποθέσεις της της παραγράφου 3 του αυτού 101 ΣΛΕΕ, τούτο δεν συνεπάγεται αυτομάτως ότι η συμφωνία αυτή είναι μη επιτρεπτή, αλλά απαιτείται η ατομική αξιολόγηση εκάστης κάθετης συμφωνίας και των αποτελεσμάτων που και συνεπειών που δύναται αυτή να επιφέρει προς τον ανταγωνισμό προκειμένου να κριθεί εφόσον η συμφωνία είναι νόμιμη ή όχι. Στην περίπτωση δε που η επιχείρηση δεν θεωρεί ότι η συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, οι ελεγκτικές Αρχές έχουν το βάρος όπως αποδείξουν το αντίθετο, ενώ στην περίπτωση που η συμφωνία ανήκει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ η επιχείρηση έχει το βάρος να αποδείξει πως ταυτοχρόνως η συμφωνία πληροί τα κριτήρια της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου και εφόσον κριθεί από την Επιτροπή ότι η κάθετη συμφωνία δύναται να επιφέρει αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό, τότε οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι δια των συμφωνιών αυτών επέρχεται βελτίωση της αποτελεσματικότητας, καθώς επίσης ότι δεν καταργείται ο ανταγωνισμός και τότε εναπόκειται στην κρίση της Επιτροπής να αποφασίσει εάν η εν λόγω κάθετη συμφωνία πληροί ή όχι τους όρους της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

Τέλος, όπως προκύπτει από τις θεσπιζόμενες εξαιρέσεις αντί μίας εν όλω απαγόρευσης των κάθετων συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, καθίσταται αποδεκτό ότι οι κάθετοι περιορισμοί επιφέρουν λιγότερο δυσμενείς συνέπειες έναντι του ανταγωνισμού σε σχέση με τις οριζόντιες συμφωνίες (συμπράξεις) μεταξύ των επιχειρήσεων και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις δύνανται να επιφέρουν περισσότερο ευεργετικές συνέπειες οι οποίες υπερκαλύπτουν τις δυσμενείς δικαιολογώντας δια του λόγου τούτου τη θέσπιση εξαιρέσεων ως προς την απαγόρευσή τους.

Βιβλιογραφία

Π. Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα

Γ. Αυγερινός, Εισαγωγή στο δίκαιο του ανταγωνισμού της ΕΕ

Δ. Τζουγανάτος, Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού

Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού

Ν. Ζευγώλης, Κάθετες Συμφωνίες και Ανταγωνισμός

Ν. Ζευγώλης, Το Καρτέλ στο Δίκαιο του ανταγωνισμού

Δ. Κωστάκης, Franchising

Γ. Τριανταφυλλάκης, Παρεμποδιστικός Ανταγωνισμός, σε Αθέμιτο Ανταγωνισμό (επιμ. Ν. Ρόκα)

Bork, The Antitrust Paradox. A Policy at War with itself

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C83/02 της 30.3.2010

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C306/1 της 17.12.2007

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός L336 της 29/12/1999

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός L102/1 της 23.4.2010

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C291/01 της 30.8.2014

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθμός L236/11 της 19.8.1992

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής της 22^{ης} Δεκεμβρίου 1999 για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 της Επιτροπής της 20^{ης} Απριλίου 2010 για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 19/65 της 2^{ης} Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών

Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C130/1 της 19.5.2010

Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθμός C101/97 της 27.4.2004

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθμός 2822/71 του Συμβουλίου της 20.12.1971

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμός 1/2003 του Συμβουλίου της 16.12.2002 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης

Υπόθεση C-74/04 P, Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Volkswagen AG, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση T-208/01, Volkswagen AG κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση C-306/96, Javico International και Javico AG κατά Yves Saint Laurent Parfums, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση C-234/89, Στέργιος Δηλιμίτης κατά Henninger Brau AG, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση C-214/99, Neste Markkinointi Oy κατά Yotuuili Ky κλπ., Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση T-25/99, Colin Athur Roberts και Valerie Ann Roberts κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόθεση C-453/99, Courage Ltd κατά Bernhard Crehan., Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εφετείο Αθηνών, απόφαση υπ' αριθμόν 4096/1996

Εφετείο Πειραιώς, απόφαση υπ' αριθμόν 578/2018